

Uppföljning av uppdrag år 2010

SLL och Karolinska Institutets folkhälsoakademi

Karolinska Institutets folkhälsoakademi
2011

På uppdrag av
Stockholms läns landsting

**Karolinska
Institutet**

Karolinska Institutets folkhälsoakademi (KFA) etablerades den 1 januari 2009 i samband med att Stockholms läns landstings Centrum för folkhälsa gick över till Karolinska Institutet (KI).

KFA bedriver folkhälsovetenskaplig forskning och utbildning samt strategiskt och praktiskt folkhälsoarbete på regional och nationell nivå. En grundtanke är att praktik och teori ska stimulera varandra och ge synergieffekter, till nytta för vården och befolkningen. KFA ska vara en plattform för utveckling av metoder och redskap samt för en bred implementering av åtgärder för att förbättra befolkningens hälsa.

Målet är att vara ett regionalt, nationellt och internationellt kunskapsnav som förstärker de folkhälsovetenskapliga inslagen i medicinsk utbildning och forskning samt i det strategiska och praktiska folkhälsoarbetet. Visionen är att ha en sådan ämnesmässig bredd och kvalitet att KFA räknas till en av de främsta folkhälsoakademierna i världen.

KFA:s långsiktiga arbete leds av styrelse och en föreståndare som samordnar, stimulerar och utvecklar folkhälsovetenskapen vid KI, i samverkan med KI:s övriga beslutande organ. Stockholms läns landsting beställer stora delar av sitt folkhälsoarbete från Karolinska Institutets folkhälsoakademi.

Stockholm 2011

Karolinska Institutets folkhälsoakademi
171 77 Stockholm

E-post: info@kfa.ki.se
Telefon: 08-524 800 00
www.ki.se/kfa

Folkhälsoguiden, www.folkhalsoguiden.se

Förord

I samband med att Karolinska Institutets folkhälsoakademi (KFA) bildades 1 januari 2009 upprättades ett huvudavtal med bilaga bestående av 23 uppdrag. I denna bilaga beskrevs dels pågående arbete inom landstingets Centrum för folkhälsa, som var den verksamhet som gick över till KI, dels intentionerna för fortsatt utvecklingsarbete. Syftet med övergången var att stärka landstingets folkhälsoarbete vetenskapligt och att stärka KI:s praktiska och tillämpade folkhälsoarbete inom ramen för tredje uppgiften. Genomfört arbete har löpande avrapporterats till Hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltning (HSNf) och diskuterats mellan olika kontaktpersoner/ansvariga från respektive organisation och uppdrag. KFA presenterade sin samlade verksamhet i Karolinska Institutets folkhälsoakademi – Årsrapport 2009.

Föreliggande rapport beskriver kortfattat det arbete som gjorts och leveranser som skett under år 2010 kopplat till respektive uppdrag. Förslag på aktuellt utvecklingsbehov presenteras också kopplat till respektive uppdrag i första hand gällande år 2011. Denna rapport motsvarar inte helheten i KFAs årsrapport utan är endast en redovisning av de uppdrag HSN beställt från KFA. Under året har vissa förändringar gjorts i uppdragsstrukturen. I samband med verksamhetsövergången fastställdes inte någon omfångsberäkning för respektive uppdrag varför resursåtgång för varje uppdrag inte har kunnat redovisas på ett meningsfullt sätt. Fortsatt uppdragsarbete inklusive utvecklingsarbete förutsätts ske i dialog med HSNf kopplat till redovisat material, politiska prioriteringar utifrån ny kunskap som tas fram genom Folkhälsorapport 2011 och arbetet med landstingets Folkhälsopolicy genom Handling för hälsa 2012 – 2014.

Innehåll

Förord	3
Uppdrag 1. Kunskapsspridning och stöd till lokalt folkhälsoarbete	9
Uppdragets art och genomförande	9
Tidplan	9
Leveranser 2010	9
Avvikelser	11
Vad händer inom uppdraget 2011?.....	11
Uppdrag 2. Utvärdering av folkhälsoarbete	12
Uppdragets art och genomförande	12
Tidplan	12
Leveranser 2010	12
Avvikelser	14
Vad händer inom uppdraget 2011?.....	14
Uppdrag 3. Stöd till goda matvanor och fysisk aktivitet	14
Uppdragets art och genomförande	14
Tidplan	14
Leveranser 2010	15
Avvikelser	16
Vad händer i uppdraget under 2011?.....	16
Uppdrag 4. Barn och ungas psykiska hälsa	17
Uppdragets art och genomförande	17
Tidplan	17
Leveranser 2010	17
Avvikelser	19
Vad händer inom uppdraget 2011?.....	19
Uppdrag 5. Stöd till utveckling av det alkohol- och drogpreventiva arbetet i länet inklusive stöd till utveckling av hälso- och sjukvårdens bemötande av våldsutsatta kvinnor	20
Uppdragets art och genomförande	20
Tidplan	20
Leveranser 2010 per deluppdrag.....	20
Avvikelser	22
Vad händer inom uppdraget 2011	22
Uppdrag 6. Tobaksprevention	23
Uppdragets art och genomförande	23
Tidplan	23
Leveranser 2010 per deluppdrag.....	23
Avvikelser	25
Vad händer inom uppdraget 2011?.....	25
Uppdrag 7. Självmordsprevention	27
Uppdragets art och genomförande	27
Tidplan	27
Leveranser 2010 samt planerat inför 2011	28
Avvikelser	31
Vad händer inom uppdraget 2011?.....	31
Uppdrag 8. Hälsöfrämjande hälso- och sjukvård	31
Uppdragets art och genomförande	31
Tidplan	31
Leveranser 2010 per deluppdrag.....	31

Avvikelser	32
Vad händer inom uppdraget 2011?	32
Uppdrag 9. Epidemiologisk bevakning	32
Uppdragets art och genomförande	32
Leveranser 2010 samt planerat inför 2011	33
Vad händer inom uppdraget under 2011?	35
Uppdrag 10. Barn- och ungdomsepidemiologi	35
Uppdragets art och genomförande	35
Deluppdragen.....	36
Expertstöd och support.....	37
Vad händer inom uppdraget under 2011?	37
Uppdrag 11. Psykiatrisk epidemiologisk bevakning i Stockholms län.....	38
Uppdragets art och genomförande	38
Tidplan	38
Leveranser 2010 per deluppdrag.....	38
Avvikelser	39
Vad händer inom uppdraget under 2011?	39
Uppdrag 12. Folkhälsoenkät och folkhälsokohort	39
Uppdragets art och genomförande	39
Tidplan	39
Leveranser 2010 per deluppdrag.....	39
Avvikelser	40
Uppdrag 13. Socialepidemiologisk bevakning	41
Uppdragets art och genomförande	41
Tidplan	41
Leveranser 2010 per deluppdrag.....	41
Avvikelser	42
Vad händer inom uppdraget 2011?	42
Uppdrag 14. Uppföljning av resursanvändning och vård på lika villkor	42
Uppdragets art och genomförande	42
Tidplan	43
Leveranser 2010 per deluppdrag.....	43
Avvikelser	44
Vad händer inom uppdraget under 2011?	44
Uppdrag 15. Hälsoekonomi	44
Uppdragets art och genomförande	44
Tidplan	45
Leveranser 2010	45
Avvikelser	47
Vad händer i uppdraget under 2011?.....	47
Uppdrag 16. Levnadsvillkor och hälsa bland socialt och ekonomiskt utsatta grupper och områden	48
Uppdragets art och genomförande	48
Tidplan	48
Leveranser 2010 per deluppdrag.....	49
Avvikelser	50
Vad händer inom uppdraget under 2011?	50
Uppdrag 17. Arbetsrelaterad psykisk ohälsa och arbets-relaterade sjukdomar i rörelseorganen: Riskidentifiering, metodutveckling, prevention.....	51
Uppdragets art och genomförande	51

Tidplan	51
Leveranser 2010 per deluppdrag.....	51
Avvikelser	53
Vad händer inom uppdraget 2011?.....	53
Uppdrag 18. Sjukdomar av luftföroreningar och fysikaliska faktorer i arbetsmiljö:	
Riskidentifiering och prevention	53
Uppdragets art och genomförande	53
Tidplan och leveranser under 2010	54
Avvikelser	55
Vad händer inom uppdraget 2011?.....	55
Uppdrag 19 och delar av uppdrag 22. Arbets- och miljörelaterade hudsjukdomar:	
Riskidentifiering och prevention	56
Uppdragets art och genomförande	56
Tidplan	56
Leveranser 2010	56
Avvikelser	58
Vad händer inom uppdraget 2011?.....	58
Uppdrag 20a. Miljörelaterad ohälsa: Riskidentifiering, riskskattning och prevention	59
Uppdragets art och genomförande	59
Tidplan	59
Leveranser 2010	59
Avvikelser	61
Vad händer inom uppdraget 2011?.....	61
Uppdrag 20b. Miljörelaterad ohälsa: Riskidentifiering, riskskattning och prevention	62
Leveranser 2010	62
Uppdrag 21a. Miljöhälsorapportering	63
Uppdragets art och genomförande	63
Tidplan	64
Leveranser 2010	64
Avvikelser	65
Vad händer inom uppdraget 2011?.....	65
Uppdrag 21b. Arbetshälsorapportering	65
Leveranser 2010	65
Vad händer inom uppdraget 2011?.....	66
Uppdrag 22, se uppdrag 17-20	66
Uppdrag 23a. Utbildning av specialistläkare, PTP-psykologer, företagshälsovårdens personal och andra	66
Uppdragets art och genomförande	66
Tidplan	67
Leveranser 2010	67
Avvikelser	68
Vad händer inom uppdraget inom 2011?	68
Uppdrag 23b. Utbildning av specialistläkare, PTP-psykologer.....	69
Leveranser 2010	69
Vad händer inom uppdraget 2011?.....	70
Uppdrag 24. Levnadsmiljöns betydelse för skaderisker bland barn (kunskap om områdesbaserad fördelning, exponering och mekanismer)	71
Uppdragets art och genomförande	71
Tidplan	71
Leveranser 2010	71

Avvikelser	71
Uppdrag 25. Utredning av geografiska områdesindelningssystemers användbarhet i samband med kartläggningar och studier av folkhälsa	72
Uppdragets art och genomförande	72
Tidplan	72
Leveranser 2010	72
Avvikelser	72

Uppdrag 1. Kunskapsspridning och stöd till lokalt folkhälsoarbete

Kontaktpersoner: Lene Lindberg (KFA), Ulrika Borgelin Stoltz (HSNf)

Uppdragets art och genomförande

Uppdraget att förmedla kunskap och ge stöd till lokalt folkhälsoarbete omfattar hemsidor, material, utbildning, erfarenhetsutbyte och kunskapsutveckling i samråd med olika aktörer, till exempel hälso- och sjukvården, kommuner, frivilligorganisationer och nationella organisationer.

Tidplan

Löpande arbete i samråd med kontaktperson på HSNf.

Leveranser 2010

Kartläggning och kunskapssammanställning (spridning)

- Folkhälsoguiden (FHG) - Besöksstatistik på FHG jan–juni 2010:
 - antal besök, 124 188
 - antal nedladdade filer, 68 018
 - antal sidvisningar, 279 658
 - besökstid i genomsnitt, 1 min 57 sekInga markanta avvikelser i besöksfrekvens sedan tidigare

Nyhetsbrev på FHG:

- Hälsöfrämjande hälso- och sjukvård 3 st
- Arbetsmiljö och hälsa 9 st
- Miljö och hälsa 6 st
- Nytt från FHG 5 st

Folkhälsoarbete i länet: - Uppdatering av kommunuppgifter samt ny beskrivning av den regionala nivån publicerad nov -10

Matguiden på FHG: Löpande uppdatering 2010

Fysisk aktivitet: Löpande uppdatering 2010

- Kommunikationssatsningar inom avdelningen för Tillämpat folkhälsoarbete finns i särskild sammanställning
- Vårdguiden – Samverkan med Vårdguidens nya TEMA HÄLSA, löpande. Tobak och mat inlagt. Utveckla inom alkohol samt tester kring mat, frukt, grönt och fysisk aktivitet pågår. Påbörjad utveckling av fråge-svar-funktion kring olika levnadsvanor på Vårdguiden. Mat, fysisk aktivitet och tobak är klart. Planeras för fortsättning 2011
- Utveckling av nätbaserad utbildning på Folkhälsoguiden
- Två rapporter kopplade till Handling för hälsa, insats 1.3 Hälsoinformation utrikes födda publicerade okt 2010, delvis finansierat av folkhälsoanslaget. Titlar: Hälsoinformation till utsatta grupper bland utrikes födda – aktuellt utvecklingsarbete samt Information istället för piller mot smärta – om behov av hälsoinformation bland invandrare vid Livsstycket. Samarbete med Länsstyrelsens projekt Tema Nyanlända och Centrum för samhällsinformation/NyIStockholm
- Uppdatering av rapporten Bästa listan– Best Practice i folkhälsoarbete

- Rapport Hälsoläge och åtgärder, folkhälsoarbete för barn och ungdomar i Sthlms län, uppdateras i en webbversion Måttmarknad om barn samt en åtgärdsbank (pågående). Utvecklingsarbete pågår mellan KFA och kommunala verksamheter
- Barnkonventionen – Samlad information kring Barnkonventionen och barns hälsa, publiceras på SLL:s hemsidor och intranät samt FHG, löpande 2010. Spridning av rapporten Hur tillämpas Barnkonventionen inom vård riktad till barn. Ett utvecklingsarbete för barns bästa. Intensifierad spridning av Sagobok kring barnkonventionen pågick 2010 genom BHV
- Rapport Kartläggning över insatser för män som utövar våld mot kvinnor. Ett kunskapsunderlag för framtida utvecklingsarbete (ingår i uppdrag 5). Leverans december 2010. Avvaktar eventuellt förslag kring fortsättning
- Konferens kring tillägg i Hälso- och sjukvårdslagen om barns rättigheter som anhöriga

Utveckling av metoder

- Friska Barn – kring främjande av bra mat- och rörelsevanor i förskolan, arbetsrapport presenteras på seminarium nov 2010. (Metoden framtagen inom uppdrag 3 och uppdrag 1)

Utbildning

- Projektledarutbildning för vårdutvecklare (CeFAM), 2 dagar 2010
- Hälsokommunikatörsutbildning har genomförts på specificerat uppdrag av HSN förvaltning under vt -10, en termins heltidsutbildning för 10 Hälsokommunikatörer. Särskild rapport finns, Processbeskrivning Hälsokommunikatörsutbildning 2010. Sammanfattande rapport under produktion. Fortsatt stöd erbjuds under Hälsokommunikatörernas anställning 2010–2011. I samarbete med medarbetare från andra uppdrag (1,2,4,5) motsvarande cirka 50 undervisningsdagar
- En utbildning i folkhälsoarbete har genomförts för HSNf personal
- Utbildning kring barns hälsa och folkhälsoarbete på institutionen för kvinnors och barns hälsa

Expertstöd och support

- Seminarier/tematräffar/nätverksträffar – Nätverksträff med kommunala folkhälsostrateger, 4 träffar 2010
 - Uppföljande arbetsmöten kring mätning av barns psykiska hälsa, 3 träffar 2010 och kring insatser för barns psykiska hälsa, 2 träffar 2010
 - Uppföljande arbetsmöten med Nacka och Botkyrka kring lokala hälsoplaner enligt budget 2010 och stöd till kommunalt folkhälsoarbete och enl Handling för hälsa.
 - FYSAM en träff genomfördes 2010. Lästips har förmedlats regelbundet
 - Drogsmordnare/Spindelklubben 4 träffar genomfördes 2010, ingår i uppdrag 5. Utveckling av statistikstöd Stockholmsenkäten och koppling till mätningar av barns psykiska hälsa. Lästips har förmedlats regelbundet
 - Healthy Cities/äldre-nätverk: 4 möten genomförts 2010 i samarbete med Äldrecentrum
- Planering inför FHI:s nationella uppmärksamhetsvecka Ett friskare Sverige kring fysisk aktivitet våren 2011
- Samarbete med SKL och Skolverket barns hälsa, barnkonventionen och hälsofrämjande skolutveckling

- Uppdatering och utveckling av befintliga stödverktyg/material för att planera, genomföra, följa upp folkhälsoarbete
- Stöd till implementering av FN:s barnkonvention – Samverkan med Barnhälsovårdssamordnare i länet, kring BHV:s Metodbok, färdigt 2010
Ungdomsrådslag i tre kommuner tillsammans med HSNf, genomfört i Haninge, Botkyrka, och Nynäshamn, 2010. Rapport för spridning till andra sjukvårdsstyrleser finns på HSN förvaltning
Barnkonventionen i olika utbildningar till exempel: Hälsokommunikatörsutbildningen och utbildning specialistsjuksköteskor, vt och ht 2010
Stöd gällande barn som anhöriga till svårt sjuka ett seminarium genomfördes i samverkan med neurologen på KS, Huddinge i november 2010. Fortsatt utvecklingsarbete initierat bland annat med ALB
- Stöd till implementering av SLL Folkhälsopolicy och Handling för hälsa – Uppföljning genomförd avrapportering sker januari 2011. Arbetsgrupp kring hälsoinformation till utrikes födda fortsätter (insats 1:3 handlingsplanen). Samarbete med Transkulturellt Centrum initierat
- Sammankallande för Regionalt nätverk för strategiskt folkhälsoarbete (Länsstyrelsen, KSL, Regionplanekontoret, HSN förvaltning och KFA), 6 möten 2010
- Expertstöd till sakkunnigråd och beredningar – Psykiatri råd, 1 möte/månad 2010
Medverkan i Statens folkhälsoinstituts vetenskapliga råd – 4 möten 2010
Medverkan i Circonovas referensgrupp – 3 möten 2010. Äldrecentrums FoU råd 6 gånger per år, FHI referensgrupp för HKB 2 gånger/år. Ingår som expertstöd för Klarateaterns satsning kring uppfostran
- Expertstöd vid efterfrågan – Samråd kring utveckling av Botkyrkas folkhälsoplanering 2010 samt fortsatt utveckling av hälsoplaner bland annat i Nacka, Botkyrka och Norrtälje. Expertstöd i HKB vid genomförande av Nackas översiktsplan
- Arbetsgrupp för hälsokommunikation kopplat till Stockholms Mosaic och social marketing
- Uppföljning och stöd till lokalt folkhälsoarbete och landstingets arbete med Folkhälsopolicy och Handling för hälsa

Avvikelser

Uppföljning och utveckling av Folkhälsoguiden uppskjutet till ordinarie KFA informatör är i tjänst efter föräldraledighet (feb 2011).

Vad händer inom uppdraget 2011?

Utveckla och förnya webbsidan Folkhälsoguiden. Mycket av den kunskap som genereras inom uppdragen förmedlas via webbsidan. Utveckla SLL:s folkhälsopolicy och Handling för hälsa i samarbete med HSN. Behov av nya satsningsområden kan då initieras från HSN, landstingspolitiker (eventuellt i samråd med kommunala politiker/aktörer) och utifrån förändringar i hälsoläget bland annat i Folkhälsorapport 2011 som processas fram i samverkan HSNf och KFA. Nya identifierade utvecklingsområden/behov:

- Många insatser i folkhälsoarbetet riktas till barn och ungdomar. Det finns ett starkt behov av att i metodutveckling belysa sambandet mellan levnadsvillkor, levnadsvanor och

psykisk hälsa, bland annat kopplat till analys av genomförda enkäter kring barns psykiska hälsa (SCB/FHI) och fokusrapporten Tio åtgärder för att främja unga vuxnas psykiska hälsa

- Metodutveckling bör i större utsträckning utgå från ett multidimensionellt helhetsperspektiv och ta hänsyn till ansamling av ohälsosamma levnadsvanor hos samma individer, ofta förekommande i resurssvaga områden. Kommande folkhälsorapportering, eventuellt sammanlänkat med Stockholms mosaicen, kan ge bättre kunskapsunderlag för folkhälsoinsatser och interventioner utifrån ett helhetsperspektiv kopplat till individer, grupper och i olika miljöer. Metoder kring hälsokommunikation utvecklas utifrån kunskapsområdet Social marketing
- Vårdguidens nya Tema Hälsa öppnar för information till befolkningen om levnadsvanor och livsstil. KFA:s kunskap om dessa frågor kan göras tillgängligt för allmänheten genom att strukturera en servicefunktion, till exempel att löpande besvara 20 frågor/månad/hälsoområde (t ex kring mat, motion, tobak, alkohol, stress, psykisk hälsa)

Uppdrag 2. Utvärdering av folkhälsoarbete

Kontaktpersoner: Lene Lindberg (KFA), Birger Forsberg (HSNf)

Uppdragets art och genomförande

Syftet med detta uppdrag är att utveckla verktyg och metoder för systematisering och uppföljning av folkhälsoarbete samt öka kunskapen om användbara metoder och strategier för folkhälsoarbete. Detta innefattar uppföljning och utvärdering av såväl egen metodutveckling som andras och omfattar både process- och effektmätningar. Viss metodutveckling sker också inom uppdraget.

Tidplan

Tidplanen fastställs tillsammans med kontaktperson på HSNf. Övergripande utvecklingsarbete sker i de flesta fall löpande under hela uppdragstiden. Urbact II Building Healthy Communities 2009 till mars 2011. Healthy Cities fas V pågår 2009–2013.

Leveranser 2010

Kartläggning och kunskapssammanställning (spridning)

- Healthy Cities – sammanställning av folkhälsodata från Stockholmsregionen till WHO Center for Urban Health i maj 2010
- Måttmarknaden – Fokus barns och ungdomars hälsa. Bevakning, uppdatering och uppföljning, kontinuerligt 2010
Säljkort med information om Måttmarknaden för marknadsföring av webbplatsen framtagen maj 2010
Länkar till statistik i hälsodataregister och demografiska databaser uppdateras kontinuerligt
Länkar till aktuella rapporter om barns hälsa publicerade av andra aktörer uppdateras fortlöpande 2010
Uppdatering och redovisning av indikatorer som används för att mäta barns hälsa skedde hösten 2010
Uppdatering av sökbar databas Frågebanken med frågeformulär i dess

originalutformning med koppling till rapporten beskriven nedan (även dessa på Måttmarknad om barn på Folkhälsoguiden)

Rapporten Hur frågar vi barn om deras hälsa och livsstil är uppdaterad oktober 2010

- Dokumentation av två dagars utbildning i Hälsokonsekvensbedömning för nyckelaktörer publicerad på Folkhälsoguiden
- Presentation av utvärdering i Sigtuna angående Circonova, ett möte med personal inom Elevhälsan samt ett möte för rektorer från förskolor och grundskolor, maj 2010

Utveckling av metoder

- Kartbaserade data – utveckling av en webbplats, den så kallade kartwebben var under uppbyggnad 2010
- Mall för utvärderingsstöd – färdigtestad och utlagd på Folkhälsoguiden augusti 2010
- Datorbaserad processbeskrivningsmall – färdigtestad och redigerad, publicerad på Folkhälsoguiden augusti 2010
- Jämlikhetsverktyget – utveckling av webbaserat verktyg med handledning pågick 2010, beräknad publicering på Folkhälsoguiden 2011. Samarbete med andra regioner och kommuner initierat av SKL
- Hälsokonsekvensbedömning – utbildning av nyckelaktörer i samarbete med FHI, Länsstyrelsen och Regionplanekontoret, 2 dagar i januari–februari 2010

Utvärdering

- Genomförande av en utvärdering av det hälsopedagogiska programmet (Circonova) i skolor i Sigtuna kommun – KFA rapport 2010:15 I väntan på Love, en processutvärdering av ett kommunsamarbete mellan tio grundskolor i Sigtuna kommun och Circonova levererad i september 2010
- Jämlikhet i hälsa – Utvärdering av projektet avslutat årsskiftet 2009/2010

Expertstöd och support

- Healthy Cities – Årsrapport levererad till WHO i april 2010
Presentation av HC arbetet genomfört på KSL i mars 2010 för samtliga kommunstyrelseordförande i länet
Deltagande i WHO Healthy Cities konferens (Hidden cities: addressing Equity in Health and Inclusivness in Cities) i Sandnes, juni 2010
Deltagande i nationellt nätverksmöte för Healthy Cities med presentationer av SLL/KFA:s arbete i Stockholm, oktober 2010
Deltagande i nationellt möte i december temagrupp fysisk aktivitet och goda matvanor
- Föreläsning om Healthy Cities februari 2010, Mälardalens högskola på Folkhälsovetenskapliga programmet
- URBACT II Lidingö, Building Healthy Communities – stöd i utveckling av 3 av Lidingös stads målområden pågick kontinuerligt 2010
- Hälsokonsekvensbedömning – stöd till Nacka kommun vid framtagande av översiktsplan, september 2010
- Medverkan i FHI:s nationella referensgrupp om HKB (två möten 2010)
- Utbildning i HKB genomfördes för nyckelaktörer under 2 dagar i samarbete med FHI

- Länsstyrelsen och Regionplanekontoret (i januari och februari 2010)

Avvikelser

Uppdraget följer överenskommen plan.

Vad händer inom uppdraget 2011?

Inom Healthy Cities uppdraget bör kontakt tas med de kommuner i länet som tidigare utsetts till Healthy Cities av Centrum för folkhälsa. Anordna nätverksträffar två gånger per år om kommunerna är aktiva och jobbar med de teman som är uppsatta fram till 2013. Om kommunerna inte jobbar med teman så kan nätverket fungera som en inspiration till att starta något. Det finns många beröringspunkter mellan arbetet i Healthy Cities och det övergripande målet jämlikhet i hälsa samt de underlydande temana för att nå målet. Utveckling sker bland annat för jämlikhetsverktyget och stöd till aktörer med arbetat med HKB för att främja jämlikhet i hälsa. Samarbete med SKL påbörjat.

Förfrågan om att inom uppdraget utvärdera implementering av metoden Friska barn och folkhälsosatsning i Nynäshamns kommun.

Utifrån den demografiska utvecklingen, med ökat antal äldre, behöver metoder för hälsosamt åldrande utvecklas. Samarbetet med Äldrecentrum fortsätter genom gemensamma nätverksträffar och medverkan i FoU-råd. Arbetet bör också ske i samråd med kommunala intressenter och kopplas till pågående arbete exempelvis inom FHI, WHO och EU.

Effektiva metoder bör utvecklas baserade på aktuell forskning och i samverkan med olika sektorer, som exempelvis hälsosam stadsplanering. En samordnad insamling och utveckling av metoder samt spridning bör ske i samråd med kommunala folkhälsostateger och en webbaserad verktygslåda för Best Practice kan utvecklas.

Kunskapsområdet hälsokommunikation har påbörjats och behöver utvecklas till olika grupper bland annat i ett jämlikhetsperspektiv. Vidareutveckling av hälsoinformation till olika etniska grupper i samarbete med uppdrag 1 bland annat kopplat till Hälsokommunikatörer och ny lagstiftning är ett exempel.

Uppdrag 3. Stöd till goda matvanor och fysisk aktivitet

Kontaktpersoner: Liselotte Schäfer Elinder (KFA), Lena Svanteson (HSNf)

Uppdragets art och genomförande

Syftet med uppdraget är att utveckla metoder för att främja bra och hållbara mat- och rörelsevanor samt förebygga övervikt och fetma inom ramen för handlingsprogram övervikt och fetma. Barn och ungdomar är en prioriterad målgrupp liksom vuxna med utvecklingsstörning.

Tidplan

Löpande arbete i samråd med kontaktperson på HSNf.

Leveranser 2010

Kartläggning och kunskapssammanställning (spridning)

- Artikel (Broms I): Developmental trajectories of weight disturbances during adolescence in relation to gender. Manuskript insänt för publicering
- Artikel (Broms II): Low Physical Activity is a Predictor of Thinness and Low Self-Rated Health: Gender differences in a Swedish Cohort. In press.
Doi:10.1016/j.jadohealth.201008.005
- Folkhälsoguiden – Löpande publicering om mat och fysisk aktivitet
- Hälsoinformation till allmänheten – Kontinuerlig försäljning av hälsoinformationsmaterial

Utveckling av metoder

- Förskolan Skärholmen – projektet avslutat:
Friska barn – en metod för hälsofrämjande mat- och rörelsevanor i förskolan.
Slutrapport, 2010:17 publicerad på FHG november 2010
Friska barn. En metod för att främja bra mat- och rörelsevanor i förskoleverksamheten.
Ett arbetsmaterial. Publicerad på FHG november 2010
- Skolan Österåker, pågående:
Österåkersprojektet – en deltagarstyrd intervention för goda matvanor och fysisk aktivitet i skolan. Delrapport 1, 2010:9
Skolhälsoenckeln – ett verktyg för bedömning av skolans övergripande hälsoarbete, arbete med mat, fysisk aktivitet och psykisk hälsa, publicerad på FHG.
Elevenkäten har validerats i 2 studentuppsatser, våren 2010
Presentation av Österåkerprojektet vid 2 internationella konferenser, International Congress on Obesity juli 2010 samt IUHPE World Conference on Health Promotion juli 2010
- Föräldrastödsprojekt i samarbete med skolhälsovården Nacka, pågående:
Nytt material: Föräldrabroschyr En frisk skolstart, lärarhandledning och arbetsbok till elever har producerats och tryckts 2010
- Vuxna med utvecklingsstörning i gruppbostad, pågående:
Hälsofrämjande gruppbostad. Delrapport – beskrivning av genomförande och utvärdering. Karolinska Institutets folkhälsoakademi 2010.
Kostundersökningsmetod med hjälp av kamera har validerats i studentuppsats juni 2010.
Presentation av projektet vid International Congress on Obesity juli 2010.
Artikel: Promoting diet and physical activity in adults with intellectual disabilities living in community residences: Design and evaluation of a cluster-randomised intervention.
BMC public health 2010 Dec 13;10:761
- SkolmatSverige:
En ny webbenkät har utarbetats i samarbete med aktörer inom området. En hemsida har öppnats www.SkolmatSverige.se där den första versionen av verktyget finns och som har pilottestats i Stockholms stad avseende innehåll och funktion. I samband med detta har en första validering av verktyget gjorts. Resultaten har återkopplats till kommunens kostchef. Kriterier för bra skolmatskvalitet inom flera områden har tagits fram i samråd med referensgrupper och litteraturstudier och håller på att valideras. HSNf är

medfinansier tillsammans med Statens folkhälsoinstitut, Stockholms stad och Sveriges Kommuner och Landsting.

Presentation av poster vid 2nd World Congress in Nutrition i Porto, Portugal, september 2010

Utbildning

- Samtalsunderlag BVC – 2 utbildningar har hållits i oktober 2010 med 170 BVC-sjuksköterskor
- Utbildning för skolmåltidspersonal i Tyresö kommun i februari 2010, cirka 70 deltagare under 2 dagar
- Utbildning för personal inom primärvården i Motiverande samtal, cirka 30 deltagare
- Utbildning av utbildare för distriktssköterskor inom levnadsvanor, maj 2010

Expertstöd och support

- Deltagit i referensgrupp kring utformning av SLL:s folkhälsoenkät 2010
- Remissyttrande om Malmö stads policy för hållbar utveckling mars 2010
- Kunskapsstöd och textgranskning till Vårdguiden
- Föredrag:
Hälsofrämjande gruppbostad. FUB:s årsstämma mars 2010
Hälsofrämjande gruppbostad. Studieförbundet Vuxenskolan, nationell konferens för verksamhetsutvecklare maj 2010
Föräldrastödsprojektet presenterades för nätverket Healthy Cities i Sverige, maj 2010
SkolmatSverige. Konferens Skolmåltid 2010 november 2010
Samhällsinriktat hälsoarbete. Konferens FaR:s dag Stockholms läns landsting, november 2010
- Medverkan i SKL:s referensgrupp kring skolmåltider januari och mars 2010
- Medverkan i SLL:s utformning av ny måltidspolicy
- Medverkan vid en träff inom nätverket för kostchefer inom Stockholms län, maj 2010
- Remissyttrande till Socialstyrelsen angående Nationella riktlinjer för sjukdomsförebyggande metoder, december 2010

Avvikelser

Inga avvikelser uppgivna.

Vad händer i uppdraget under 2011?

- Fortsatt kunskapsuppbyggnad kring intervention och implementering:
Stöd i implementeringen av SLL:s Handlingsprogram övervikt och fetma
Stöd i implementeringen av SLL:s måltidspolicy
Stöd i implementeringen av SLL:s folkhälsopolicy
Planering av fortbildningskurs i implementering och utvärdering för praktiker
- Utbildningsinsatser inom tidigare och nuvarande projekt, medverkan i kurser och konferenser
- Anordna och medverka vid seminarier i samband med Folkhälsorapport 2011, analys av data från folkhälsoenkäten och rapportskrivning

- Vara kontaktpunkt för Stockholms län i FHI:s regeringsuppdrag Ett friskare Sverige
- Färdigställande och publicering av Åt Smart i samarbete med Statens folkhälsoinstitut. Spridningsseminarium genomförs
- Österåkersprojektet avslutas i sin genomförandedel sommaren 2011. Utvärderingen fortsätter under resterande 2011 och slutrapport kommer 2012, då det sker en ytterligare uppföljning på skol- och elevnivå. Spridningsinsatser och implementeringsstöd till andra kommuner i länet som vill använda modellen
- Föräldrastödsprojektet för goda matvanor och rörelse avslutas. Ett reviderat program påbörjas och utvärderas med det långsiktiga målet att påbörja fullskalig implementering 2013 i hela Nacka kommun och några angränsande kommuner
- Projektet Gruppbofastad för vuxna med utvecklingsstörning avslutas sin genomförandedel. Dataanalysen påbörjas och slutrapport förväntas 2012. Implementeringsinsatser planeras. Spridningsinsatser sker i samband med medverkan vid konferenser
- Webbverktyget SkolmatSverige testas i ett nationellt urval av skolor och färdigställs under 2011. Hösten 2011 lanseras verktyget nationellt. Finansiering sker till allra största delen med externa medel. Extra stöd och spridningsinsatser kommer att göras inom Stockholms län
- Delta som expert vid framtagandet av nya nationella rekommendationer för fysisk aktivitet under ledning av Yrkesföreningar för fysisk aktivitet
- Fortsatt försäljning av hälsoinformationsmaterial och publicering på FHG
- Fortsatt expertstöd till länets kommuner, SLL samt nationella organisationer och myndigheter

Uppdrag 4. Barn och ungas psykiska hälsa

Kontaktpersoner: Lene Lindberg (KFA), Carin Bokedal (HSNf)

Uppdragets art och genomförande

Övergripande mål är att utveckla, utvärdera och sprida metoder som främjar psykisk hälsa eller förebygger psykisk ohälsa hos barn och unga.

Tidplan

Görs löpande i samråd med kontaktperson på HSNf.

Leveranser 2010

Kartläggning och kunskapssammanställning (spridning)

- Jämlik psykisk hälsa – Intervjuer med unga analyseras och bearbetas under 2010. Seminarium för personal från BUP i maj 2010. Rapport baserad på intervjuer med unga klar, Rapport 2010: Att få vara precis som jag är– Fem unga kvinnors berättelser om sina möten med vården. Artikel: Eskner-Skoger, U., Lindberg, L., and Magnusson, E. (in press) Neutrality, gender stereotypes, and analytical voids: the ideals and practices of Swedish child psychologists, *Feminism & Psychology*

- Självskadebeteende hos unga – Rapport klar för granskning i december 2010. Seminarium i samarbete med NASP, datum ej fastställt
- Föreställningar om hälsa och ohälsa – KFA rapport 2010:27 publicerad på FHG
- Högstadiееlevens föräldra- och kamratrelationer: samband med hälsa och levnadsvanor. KFA rapport 2010:5 publicerad på FHG
- Bemötandet av unga vuxna med psykisk ohälsa vid vårdcentralen. Läkares erfarenheter och uppfattningar KFA sammanställning publicerad 2010 på FHG (delfinansierat av Folkhälsoanslaget)

Artikel: Åsbring, P. 2010. Unga vuxna beskriver orsaker till psykisk ohälsa. Psykisk hälsa, nr 1, 27–32. (delfinansierat av Folkhälsoanslaget)

Artikel: Åsbring, P., Hochwälder, J. 2010. Unga vuxnas beskrivningar av hur psykisk ohälsa hanteras vid vårdcentralen. Allmänmedicin, nr 14, s. 6–8. (delfinansierat av Folkhälsoanslaget)

Utveckling av metoder

- Vägledande samspel för minoritetsgrupper – Delrapport om projektet levererad till HSNf i maj 2010.
En föräldragrupp på arabiska har genomförts med 6 deltagare våren 2010. Delrapport från årets utvecklingsarbete sammanställd och leveransklar. Erbjudande om ny vägledarutbildning ute till BVC/familjecentraler via barnhälsovårdens samordnare
- Metoder för barn och ungas psykiska hälsa – medverkan i HSNf:s barnrapport v g åtgärder november 2010
- Effekter av olika omvårdnadsformer på prematura spädbarns utveckling och hälsa – medverkan i HSNf:s barnrapport v g effekter november 2010
Artikel: Örténstrand A, Westrup B, Berggren Broström E, Sarman I, Åkerström S, Brune T, Lindberg L, Waldenström U. The Stockholm Neonatal Family Centered Care Study: Effects on length of stay and infant morbidity. Pediatrics 2010, 125:2;278-85
- Webbaserat självhjälpsprogram för unga – Undersökning av vad unga vill ha för program genomförd våren 2010. Bearbetning av enkäter under hösten 2010
- Information till unga vuxna om psykisk hälsa på Vårdguiden – Textmaterial levererat 2010. Fortsatt utveckling. Livskompassen är testad bland ungdomar
- Utveckling av patientenkät riktad till barn tillsammans med barn. Det saknas idag kunskap inom landstingen om barns upplevelse av sina vårdbesök. Ett utvecklingsarbete genom fokusgrupper där frågorna baseras på intervjuer med barn kommer att ligga till grund för en pilotundersökning med enkät som ska testas på barn. Fortsatt stöd i kommunernas arbete med att förebygga psykisk ohälsa bland barn och unga. Påbörjat under 2010 och avslutas under 2011

Utvärdering

- Acceptance and Commitment Training (ACT) och DISA – Utvärdering med uppföljning 1 år efter avslutat deltagande genomfördes november–december 2010

Utbildning

- Utbildning av sjuksköterskor i metoden Depression i samband med förlossning – 16 sjuksköterskor utbildade i 3 dagar våren 2010. 20 timmars handledning hösten 2010
- Handledarutbildning i Vägledande samspel för minoritetsgrupper har påbörjats i november 2010 med 2 dagar, slutförs 2011 med 1 dags utbildning plus 20 timmars handledning

Expertstöd och support

- Nätverk DISA – Träff för utbildningsledare, 2 möten genomförda 2010. Nationellt nätverk för grupp- och handledare hölls 2010-11-12
- Nätverk för väg- och handledare i Vägledande samspel – 2 möten genomförda 2010
- Uppföljningsträffar kring EPDS – 1 träff genomförd 2010
- Konsultativt stöd till kommuner – 3 regionala träffar 2010 för länets kommuner i samverkan med STAD. En träff tillsammans med Länsstyrelsen i Upplands-Bro oktober 2010
- Samverkansgrupper i kommuner & landsting – 3 träffar gällande utveckling av dokumentation våren 2010
- Konsultativt stöd till Mödrahälsovården – utveckling av föräldragrupper, 2 möten våren 2010
- Löpande konsultativt stöd till kommunala aktörer bland annat folkhälsostategier i samband med skolsatsningar
- Påbörjat utvecklingsarbetet med lathund för val av metoder för främjande av psykisk hälsa hos barn och unga
- Referensgrupp för Vårdguidens Tema Hälsa
- Nätverksträffar – SKL:s nätverk för barn- och ungdomsfrågor

Avvikelser

Viss fördröjning i arbetet med att utveckla föräldrastöd i minoritetsgrupper beroende på nyrekrytering av personal inom KI och kommunen.

Vad händer inom uppdraget 2011?

Utifrån bland annat rapporten Barn och ungdomars hälsa – en uppföljning av hälso- och sjukvårdens insatser (HSN-förvaltningen rapport 2010:1) kan olika utvecklingsarbeten formas. Ett sådant är att utveckla metoder för att fånga upp barn och unga med psykisk ohälsa inom till exempel hälso- och sjukvården och/eller andra arenor samt att erbjuda och testa hjälpinsatser. Ett annat är att undersöka olika insatsers effekter på barn och ungas psykiska hälsa samt att omsätta denna kunskap i praktiken. Att kartlägga hur samarbetet fungerar mellan de olika aktörer som arbetar med att främja barn och ungas psykiska hälsa är ett annat utvecklingsområde.

Fysiskt våld och verbala trakasserier samt rån, sexuella övergrepp och andra brott är något som många i samhället – speciellt unga – har upplevt och mörkertalet är stort då många incidenter aldrig anmäls. Detta har inverkan på ungas psykiska hälsa och det är angeläget att utveckla nya sätt att angripa problemen. Vi undersöker under 2011 om detta är ett möjligt utvecklingsområde. Planer finns på att

samverka med andra aktörer och diskussioner pågår med BRÅ och SL kring programmet/projektet Civillurage. Här skulle vi kunna bidra med dataanalys och medverka i utvärderingsprocessen, samt bredda projektet genom att utreda stödet till och utvecklingen för offer (vittnen) och förövare på längre sikt.

Uppdrag 5. Stöd till utveckling av det alkohol- och drogpreventiva arbetet i länet inklusive stöd till utveckling av hälso- och sjukvårdens bemötande av våldsutsatta kvinnor

Kontaktpersoner: Kerstin Damström Thakker (KFA), Cecilia Lindvall (HSNf)

Uppdragets art och genomförande

Kartläggningar och kunskapssammanställningar om dels alkohol- och drogvanor, dess konsekvenser, utveckling och bestämningsfaktorer samt om effektiva förebyggande metoder, dels om mäns våld mot kvinnor, dess konsekvenser, utveckling och bestämningsfaktorer samt om effektiva förebyggande metoder.

Tidplan

Löpande arbete i samråd med kontaktperson på HSNf.

Leveranser 2010 per deluppdrag

Kartläggning och kunskapssammanställning (spridning)

- Alkohol- och narkotikautvecklingen i Stockholms län 1998–2008, rapport 2009 – KFA-Rapport 2010:6
- Alkohol- och narkotikarelaterad vårdkonsumtion och dödlighet i olika åldersgrupper i Stockholms län 1998–2008, rapport 2009 – KFA-rapport 2010:7
- Nyblivna pappors syn på information och stöd på BVC – KFA-rapport 2010:10
- De egna alkoholvanornas värde. En befolkningsstudie i Stockholms län – KFA-rapport 2010:20
- Alkoholvanor bland besökare på Ungdoms- och Sesammottagningar i Stockholms län – KFA-rapport 2010:23
- Being questioned and receiving advice about alcohol and smoking in health care: Associations with patient´s characteristics, health behaviour, and reported stage of change – Substance Abuse Treatment, Prevention and Policy 2010, 5:30
- Mäns våld mot kvinnor - Kartläggning över insatser för män som utövar våld mot kvinnor. Ett kunskapsunderlag för framtida metodutveckling, KFA-rapport 2011:3
- Mäns våld mot kvinnor – Omfattningen och utvecklingen av våld mot kvinnor i Stockholms län – Sammanställning 2010-12-16 (del av underlag om våldsutsatta kvinnor i FHR 2011)

Utveckling av metoder

- Alkohol- och drogprevention inom landstinget – Motiverande samtal med ungdomar. Stöd vid rådgivning om levnadsvanor – KFA-rapport 2010:14. Rapporten framtagen inom Ungdoms- och Sesammottagningarnas MI-projekt i Stockholms län som huvudsakligen finansierats med medel från FHI.
- Fortsatt utvecklingen av Community Readiness Model (CRM) – en metod för konsultativt stöd, 114 CRM-intervjuer 22 månader efter baslinjemätningen genomfördes och resultaten återfördes till de 7 deltagande kommunerna.

Utvärdering

- Inom KFAs delprojekt Samordning, uppföljning och utvärdering inom SLL:s Riskbruksprojekt (se under Expertstöd och support nedan) påbörjat utvärdering både av projektet i sin helhet 2006–2010 (slutrapport med diskussion av vunna erfarenheter) och med webb-enkäter av delprojekten inom Mödra- och Barnhälsovården och CeFAMs delprojekt för distrikts- och mottagningsköterskor
- Utvärderingen av Community Readiness Model fortsatte planenligt (se ovan under Utveckling av metoder)

Utbildning

- MI-utbildningar – introduktion för studenter på KIs läkarprogram termin 5 och 6 (4 respektive 3 tillfällen), en 2-dagars fördjupning vardera för Mödrahälsovårdens delprojekt inom SLL:s Riskbruksprojekt och Ungdoms- och Sesammottagningarnas MI-projekt inom Stockholms län (finansiering huvudsakligen från FHI, se ovan) samt flera kortare föreläsningar för olika grupper inom landstinget.

Expertstöd och support

- Inom delprojektet Samordning, uppföljning och utvärdering inom SLL:s Riskbruksprojekt samordning av verksamhetsrapport för 2009 och ansökan om medel för 2010, löpande kontakter med delprojekten, nätverket Riskbrukets vänner för verksamma inom SLL som arbetar med riskbruk, administration av MI-utbildningar för Mödrahälsovårdens delprojekt och en utbildningsdag för läkare inom mödra- och barnhälsovården, påbörjat samordning av verksamhetsrapport för 2010 och slutrapport för 2006–2010 (åren med statliga projektmedel) och diskussioner med HSNf om fortsättningen fr o m 2011 (med SLL-medel) samt påbörjat utvärdering av flera delprojekt (se Utvärdering ovan).
- Deltagande i SLL:s arbetsgrupp om introduktion av sjukdomsförebyggande metoder och i framtagande av SLL:s remissvar på den preliminära versionen av Socialstyrelsens nationella riktlinjer för sjukdomsförebyggande insatser
- Genomfört 4 heldags Spindelklubbar – nätverksmöten för kommunernas alkohol- och drogpreventionssamordnare. Utveckling av statistikstöd för Stockholmsenkäten och koppling till mätningar av barns psykiska hälsa. Lästips har förmedlats regelbundet (se även uppdrag 1)
- Deltagande i Länsamarbetsgruppen – löpande myndighetssamverkan mellan Länsstyrelsen, Stockholms stad (Precens), KFA, STAD, Polisen och Tullverket

- Medarrangör av länskonferens om alkohol- och drogutvecklingen för politiker, tjänstemän och lokala samordnare
- Samarbete med Vårdguiden (se även uppdrag 1) – Underlag för 15 frågor och svar om alkohol till Tema Hälsa, redigering pågår, underlag till artikel i tidningen i augusti samt revidering av artikel under Tema alkohol
- Inbjuden deltagare FHI:s expertseminarium om Riskbruk av alkohol – definitioner, gränser och mätmetoder

Avvikelser

- Alkohol- och narkotikarelaterad vårdkonsumtion och dödlighet i Stockholms län 1999 – 2009. Preliminärt manus, levereras som KFA-rapport 2011
- Rapport om förändring över tid av vuxnas alkoholvanor och samband med psykisk (o)hälsa – Arbetet inte påbörjat under 2010
- Rapport om personer som sökt hälso- och sjukvården då fått frågor om eller råd och stöd för att förändra sina mat-, motions-, tobaks- och alkoholvanor – Del av materialet redovisat i artikel nämnd ovan, KFA-rapport 2011
- Webb-enkäterna inom SLL:s Riskbruksprojekt skickades ut något senare än planerat.
- Underlag till Vårdguidens Tema Hälsa ännu ej levererat

Vad händer inom uppdraget 2011

- Alkohol- och narkotikarelaterad vårdkonsumtion och dödlighet i Stockholms län 2000–2010 – KFA-rapport 2011
- Alkohol- och drogutvecklingen bland elever i årskurs 9 och gymnasiets år 2 baserat på Stockholmsenkäten – Diskussioner under 2010 mellan Länsstyrelsen, Stockholms stad (Precens), KFA och STAD om trendanalyser och visualisering av data. Rapportering 2011
- De rapporter som nämnts under Avvikelser ovan avses levereras under 2011
- Utvärderingen av CRM fortsätter – cirka 120 CRM-intervjuer genomförs cirka 34 månader efter baslinjemätningen. Efter avslutad utvärdering publicering i vetenskaplig artikel och KFA-rapport
- Utvärderingen inom SLL:s Riskbruksprojekt 2006–2010 slutförs och rapporteras i KFA-rapport
- MI-utbildningar kommer även att ges under 2011. Efterfrågan från verksamheter inom SLL kan med anledning av Socialstyrelsens kommande nationella riktlinjer för sjukdomsförebyggande insatser förväntas öka under 2011
- I SLL:s Riskbruksprojekt webb-enkäter (se ovan under Utvärdering) ingår ett stort antal frågor om och hur de som gått MI-utbildningar därefter använder sig av metoden. Resultaten kommer att användas i utvecklingen av de MI-utbildningar som genomförs inom såväl detta uppdrag som i den fortsatta utvecklingen av SLL:s Riskbruksprojekt
- Delprojektet Samordning, uppföljning och utvärdering inom SLL:s Riskbruksprojekt fortsätter – diskussioner pågår med HSNf. Slutrapport och utvärderingar rapporteras som KFA-rapporter
- Eventuellt deltagande i SLL:s arbete med att implementera Socialstyrelsens ovan nämnda riktlinjer för sjukdomsförebyggande insatser

- Fortsatt myndighetssamverkan och andra insatser enligt ovan till stöd för de lokala alkohol- och drogpreventionssamordnarna
- Underlag till Vårdguidens Tema
- Ansvar för seminarium om folkhälsorapporteringen och framtagande av underlag om alkohol och andra droger i Folkhälsorapport 2011
- Intresse finns för att fortsätta diskussionerna med HSNf om utveckling av insatser för män som utövar våld mot kvinnor
- Intresse finns också för att medverka i Folkhälsorapport 2011 med uppgifter om våldsutsatta kvinnor

Uppdrag 6. Tobaksprevention

Kontaktpersoner: Rosaria Galanti (KFA), Cecilia Lindvall (HSNf)

Uppdragets art och genomförande

Målet med att verka för tobaksfrihet i länet sker genom kartläggning och kunskapssammanställningar om tobaksbruk, vidare genom utveckling, utvärdering samt spridning av metoder för att förebygga bruk av tobak samt tobaksavvänjning.

Tidplan

Görs löpande i samråd med kontaktperson på HSNf.

Leveranser 2010 per deluppdrag

Kartläggning och kunskapssammanställning (spridning)

- Sammanfattningar av nya rön – 1 om hälsorisker med snus samt 1 om snusbruk och nikotinberoende bland ungdomar framställda under 2010 från följande artiklar från BROMS studie: Post A et al. Symptoms of nicotine dependence in a cohort of Swedish youths: a comparison between smokers, smokeless tobacco users and dual tobacco users. *Addiction*, 2010 Apr;105(4):740–6
- Rökfri vecka – Utskick av informationsmaterial under bearbetning för utskick i vecka 47, 2010
- Utställningar – 1 på Riksstämman samt 1 på Tandläkarstämman i november 2010 i Göteborg, med presentationer av tobakspreventiva program
- Sammanställning av enkät till primärvård – Ej genomförd på grund av dålig anslutning, ersätts av ”site visits” i samarbete med CEFAM
- Lista på tobaksavvänjare – Finns tillgänglig och uppdateras fortlöpande på www.tobaksfakta.org
- Ny upplaga av manualen för SOTIS samtalsmodell – Genomförd och i bruk

Utveckling av metoder

- Kursplan för 7,5 högskolepoäng i motiverande samtal för tobaksavvänjning

Skräddarsydd utbildning för sjukhuspersonal som involveras i rökavvänjning av ortopediska patienter eller patienter med hjärtinfarkt. Ej genomförda på grund av för låg efterfrågan. Uppdrag 6 och 8

samarbetar i ett nätverk av olika sjukhus i Stockholms län som håller på att se över behovet av kompetenshöjning i rökavvänjning

- Protokoll samt rutiner för remittering, behandling och kvalitetssäkring inom ortopediska och kardiologiska kliniker. Genomfört som FHI-finansierat projekt och samarbete med Sluta-Röka-Linjen
- Vårdutvecklingsplan för tobaksavvänjning i samarbete med CEFAM. Genomförd och publicerad på CEFAM:s hemsida
- Dokumentation av gemensamma riktlinjer på EU-nivå för tobaksavvänjning via telefon – Ej aktuellt, ersätts av en internationell rapport om nätverkets aktivitet
- Kodningsprotokoll för att utvärdera följsamhet i rådgivning med motiverande samtal (MI) – Genomfört och i bruk
- Protokoll för utvärdering av SOTIS samtalsmodell inom gymnasieskolor och ungdomsmottagningar – Genomförd, datainsamling pågår
- Tobakspreventivt arbete i skolan som kombinerar SOTIS samtalsmodell och Unplugged samt tips för implementering av skolpolicy Tobaksfri skoltid – Genomförd, publicerad på FHG januari 2011

Utvärdering

- SOTIS samtalsmodell – Rapport publicerad på FHG september 2010
- Protokoll för utvärdering av proaktiv vs reaktiv tjänst inom Sluta-Röka-Linjen – Studien pågår
- Pilotprojektet Rökfri Ramadan har genomförts 2010, rapport under bearbetning

Utbildning

- Tobaksavvänjning 3 dagar, 3 utbildningar med totalt 58 deltagare
- Diplomerings utbildning, 2 dagar med 7 deltagare
- Motiverande samtal – 1 utbildning under våren 2010 med 17 deltagare
- Unplugged – Livskunskapsbaserat ANT-program, 3 utbildningstillfällen om 2,5 dagar med totalt 50 deltagare
- Sotis – Samtalsmodell för elevhälsovård, 3 utbildningar genomförda med totalt 32 deltagare
- Undervisning i MI för läkarkandidater, 1 dags kurs under våren vid 4 tillfällen med 136 deltagare

Expertstöd och support

- Studiedag och temaseminarier under våren 2010 med 85 deltagare, 1 studiedag 22 november 2010
- E-brev till hälso- och sjukvårdspersonal – 1 utsänd och 1 under bearbetning
- Internationell konferens om MI – Medarrangör, genomförd juni 2010
- Nationell tobakskonferens – Presentation av befintliga insatser i februari 2010
- Svenskt Nätverk för Tobaksprevention – 2 möten genomförda och ytterligare 2 möten planeras att genomföras 2010
- Träning av ytterligare 1 medarbetare i livskunskapsmodellen för ANT

- Utbildningsdag för psykiatrin i samarbete med FHI Stöd till kartläggning av rökfri policy samt behandling av rökande patienter inom öppen och slutenvård i psykiatrin. En enkät är genomförd bland samtliga psykiatriska kliniker i länet. Preliminära resultat finns, och visar att erbjudande av stöd till rökstopp för psykiatriska patienter behöver utökas
- Stöd i utvärderingen av projektet Bädda för en god start på MVC
- Framtagande av OH-material som stöd till broschyr
- Stöd för framtagning av riktlinjer för ANT-prevention i skolan
- Frågebatteri i Folkhälsoenkäten om tobaksbruk i befolkningen
- Stöd i FHI:s referensgrupp för tobaksavvänjning
- Expertstöd inom Länsstyrelsens i Stockholms län – policy frågor

Avvikelser

Försenad leverans:

- Familjens betydelse för ungdomars tobaksvanor – Rapport planerad 2010, arbetet påbörjat, leverans under 2011
- Informationsblad om ungdomars tobaksbruk, sammanfaller med Broschyren Röker ditt barn? – Under bearbetning 2010
- Ny upplaga av tobakshäftet i Unplugged samt utveckling av materialet för bättre anpassning till flickor – Under bearbetning, klar 2011
- E-brev: 3 e-brev uteblev på grund av hög arbetsbelastning samt sjukskrivning av personal
- Stöd till utveckling av remissystem för rökavvänjning för patienter inom psykiatrin (ca 80 arbetstimmar) – kommer att utvecklas 2011 i samband med insatser mot befolkningsgrupper som röker mest

Ej aktuella/ändrade insatser:

- Skräddarsydd utbildning för sjukhuspersonal som involveras i rökavvänjning av ortopediska patienter eller patienter med hjärtinfarkt. Ej genomförda på grund av för låg efterfrågan. Uppdrag 6 och 8 samarbetar i ett nätverk av olika sjukhus i Stockholms län som håller på att se över behovet av kompetenshöjning i rökavvänjning
- Web-baserad databas för patientuppföljning fritt tillgänglig för tobaksavvänjare – Ej aktuell, genomfördes av läkemedelsbolaget Pfizer
- Sammanställning av enkät till primärvård – Ej genomförd på grund av dålig anslutning, ersätts av ”site visits” i samarbete med CEFAM

Vad händer inom uppdraget 2011?

Kartläggning och kunskapssammanställning (spridning)

- Långtidsuppföljning av BROMS kohorten- från barn till unga vuxna: enkätsutskick samt sammanställning av deltagande – Publiceras på FHG
- Rapport om familjens betydelse för ungdomars rökvanor baserad på studier från Norden
- Vattenpipa bland ungdomar: djupare analys av befintliga enkäter, till exempel den nationella CAN enkäten 2010, BROMS – Publiceras som kortfattat rapport på FHG
- Broschyr Röker ditt barn? ny upplaga – spridning till skolor

- Djupintervjuer med ett urval av rektorer i Stockholms läns grund- och gymnasieskolor för att kartlägga åsikter, erfarenhet och behov av stöd i att utforma en fungerande skolpolicy mot tobak
- Bidrag till Folkhälsorapporten: organisation av seminarium, samt skrivning av ett kapitel om utveckling av tobaksbruk i länet och tänkbara åtgärder
- Olika initiativ riktade till allmänhet och beslutfattare, såsom WHO:s tobaksfria dag 31 maj, Almedalsveckan, tobaksfria veckan v 47
- Deltagande och medarrangör i den nationella konferensen Tobak eller Hälsa i Visby 15–16 september 2011 (LUFT-konferensen (Landstinget utvecklingsarbete för tobaksfritt)
- Deltagande i redaktionen Nyhetsbrevet Tobak eller hälsa – som utkommer 4ggr/år till bland annat. föreningarnas medlemmar

Publicering på FHG av nya rön från forskning om tobak, framför allt från BROMS studie (2 st.)

Utveckling av metoder

- Ny upplagan för tobakshäftet av Unplugged program för ANT undervisning i skola
- MIC-Lab (Motivational Interviewing Coding Laboratory), ett samarbetsprojekt mellan Karolinska institutet och beroendevården inom Stockholms läns landsting. Projektet fortsätter under 2011
- Satsningar riktade mot grupper som röker mest:
 - Ny omgång av Rökfri Ramadan 2011 planeras
 - Stöd till psykiatriska kliniker samt personal för utformning av rutiner för rökfri psykiatri samt hjälp till rökstopp för patienter, och igångsättning av friskvårdsgrupper– Samarbete med SRL och andra uppdrag (t ex 3 och 5)
 - Stöd till rökande föräldrar i socialt utsatta grupper via samarbete med MVC och SRL

Utvärdering

- Tillämpbarhet av Sotis modell till gymnasieskolor kommer att utvärderas, baserad på data från skolsköterskor
- Rökfri Ramadan – Pilotprojektet kommer att avrapporteras under januari/februari 2011
- Jämförelse mellan proaktiv (behandlarna tar initiativ för behandlingsprocessen) med ”reaktiv” behandling (kontakten med behandlarna styrs helt av klienten) i SRL
- Utvärdering av olika nivåer av intensitet i klinikbaserad individuellt stöd på SRL

Utbildning

Utbildningsinnehåll och duration	Antal utbildnings-tillfällen	Antal deltagare	Målgrupp	Inplanerade under vt 2011	Planerade under ht 2011
Tobaksavvänjning (3 dagar)	3	60	Personal inom hälso- och sjukvården och rådgivare som arbetar med livsstilsförändring	2 utbildningar	1 utbildning
Diplomering (1 dag)	2	15	De som gått 3 dagars tidigare och arbetar med tobaksavvänjning	1 utbildning	1 utbildning
Motiverande samtal (3 dagar)	2	30	Personal inom hälso- och sjukvården och rådgivare som arbetar med livsstilsförändring	1 utbildning	1 utbildning
Studiedag och temaseminarier (1/2 dag)	2	40-70	Personal inom hälso- och sjukvården och rådgivare som arbetar med livsstilsförändring	½ dag	½ dag
Unplugged (2.5 dagar) – ett livskunskapsbaserat ANT program för högstadiet	2	40	Lärare på högstadiet	Ev 1 utbildning	1-2 utbildningar
Sotis samtalsmodell	2-3	40-60	Elev hälsovård grund- och gymnasieskolor	1-2 utbildningar	1 utbildning

Expertstöd och support (sker löpande)

Expert och stödfunktionen gentemot hälso- och sjukvård, skolor, myndigheter och beslutfattare fortsätter löpande, samt kommer att utökas mot två nya arenor:

- Länsstyrelsen i Stockholms län, där ett samarbete inleddes 2010 med utgångspunkt barn och ungdomar. Initiativet kommer att riktas sig till skolor och kommuner, som stöd för att utforma en policy mot tobak
- Deltagande i utveckling av Tobaksfakta – Oberoende Tankesmedja (TOT). TOT är en ideell förening med finansiering från Svenskt nätverk för tobaksprevention (SNT), Svenska staten och olika föreningar för att uppmärksamma och öka kunskapen om WHO:s Tobakskonvention som ratificerats av Sverige 2005

Uppdrag 7. Självmordsprevention

Kontaktpersoner: Danuta Wasserman, (KFA), Carin Bokedal (HSNf)

(OBS leveranser och planerade aktiviteter redovisas per deluppdrag)

Uppdragets art och genomförande

Uppdraget bedrivs genom att följa den epidemiologiska utvecklingen inom länet i relation till riket och internationellt. Vidare genom spridning av kunskaper om psykisk ohälsa och självmordsproblematik i länet, genom kunskaps- och metodstöd samt ledning av regionalt nätverk för självmordsprevention och samarbete på regional, nationell och internationell nivå.

Tidplan

Görs löpande i samråd med kontaktperson på HSNf.

Leveranser 2010 samt planerat inför 2011

Att följa den epidemiologiska utvecklingen inom SLL och att relatera den till den i riket och internationellt

Under året har följande statistik avseende självmord i (a) Stockholms län, (b) Sverige och (c) världen publicerats på NASP:s hemsidor.

- Personer, 15 år och äldre
- Män, 15 år och äldre
- Kvinnor, 15 år och äldre
- Uppdelat säkra och osäkra bland män och kvinnor i alla åldrar
- Uppdelat på län
- Europa – länder inom WHO regionen
- Europa – EU:s medlemsstater

Två KFA-rapporter har publicerats:

Självordsförsök i Stockholms län och Sverige 1987–2008. KFA, 2010:29

Självord i Sverige och Stockholms län 1980–2008. KFA, 2010:30

Statistik redovisningar planeras att fortsätta under 2011.

Spridning av kunskap om psykisk ohälsa och självmordsproblematik inom SLL

NASP tar fram och sprider fortlöpande informations- och stödmateriel till politiker och administratörer, råd och stöd till press och media samt riktad information och stöd till forskare, kliniker, anhörigföreningar och representanter för allmänheten via sina hemsidor.

En granskning av cirka 300 vetenskapliga artiklar per månad inom det suicidologiska ämnesområdet ligger till grund för en vetenskaplig databas, Läsrummet (http://www.zotero.org/groups/recently_published_important_papers-_nasp/items) tillgänglig för den intresserade allmänheten, samt för NASP:s elektroniska nyhetsbrev, som sänds ut två gånger per månad, totalt 20 nyhetsbrev år 2010. Nyhetsbrevet skickas bl a till de mer medlemmarna i Stockholm-Gotland regionala suicidpreventiva nätverk, forskare, medarbetare i hälso- och sjukvården, journalister, representanter för frivilligorganisationer och medarbetare i Svenska kyrkan.

Kunskaps- och metodstöd för att förebygga psykisk ohälsa och självmordsproblematik inom SLL

- Suicidprevention – teori och praktik är en utbildning på avancerad nivå vid Karolinska Institutet för medarbetare i allmänpsykiatri, barn- och ungdomspsykiatri, socialt arbete och övriga verksamheter där man möter självmordsnära patienter eller klienter. En ny kurs började vårterminen 2010 och pågår till och med vårterminen 2011. Utbildningen utvärderas kontinuerligt efter varje utbildningstillfälle. Fortsatt utbildningsbehov finns och bör analyseras
- Utbildningen Kärleken är den bästa kicken gavs en gång under året och har tidigare utvärderats i två rapporter
- Aktion livräddning. NASP utvärderar denna utbildning i suicidprevention för cirka 500 medarbetare inom Psykiatri Södra Stockholm. En utvärdering av projektets första etapp,

Synen på arbetet med självmordsnära patienter. Aktion Livräddning, har färdigställts under året. Fortsatt utvärdering pågår

- Suicidpreventiva dagen, den 10 september. NASP genomförde konferensen på temat Ett år med nollvisionen för suicid – vad har hänt och vad är på gång? Ledande politiker och administratörer i SLL deltog, liksom aktörer inom vården, brukare och representanter för anhörigföreningar. Konferensen var öppen för allmänheten. 150 personer deltog. En rapport från konferensen finns Seminarium: Noll självmord i Stockholm län
- Övriga utbildningsinsatser och föreläsningar
 - Studiedag för psykologer och PTP-psykologer inom SLL om suicidologisk forskning och dess kliniska tillämpning
 - Seminarier för anställda vid Försäkringskassan hur de ska bemöta patienter och hantera hot om självmord med anledning av beslut om utförsäkring
 - Presentation och ledning av diskussion om suicid och suicidprevention vid en filmvisning och i Kulturhuset, öppen för allmänheten, anordnad av Psykologer ser på film
 - En av NASP:s konsultationer under året har varit till MTR angående självmord och självmordsförsök på tunnelbanespar
 - En föreläsning har givits vid SLL:s patientsäkerhetsdag

Ledning av det regionala nätverket för självmordsprevention i Stockholm-Gotlandregionen

Nätverkets medlemmar omfattar yrkespersoner inom hälso- och sjukvården, kommunal social service, skolan, religiösa samfund och anhörigföreningar. Medlemmarna deltar årligen i konferensen den suicidpreventiva dagen samt vartannat år i en nationell suicidpreventiv nätverkskonferens för vilken NASP är medarrangör.

- Den sjunde nationella nätverkskonferensen arrangerades 2009 av det suicidpreventiva nätverket i Malmö-Lund dokumenterat i en konferensrapport Överlevnadsstrategier – drabbade och forskare spekulerar. NASP planerar att medverka i en ny nationell konferens för suicidpreventiva nätverk i Luleå, september 2011
- Stöd till organisationer inom Stockholms län som arbetar med självmordsprevention – SPIS-projektet. NASP har kontaktats av Räddningstjänsten för att bistå med utbildning inom detta, inom det regionala nätverket initierade, samarbetsprojekt mellan polisen, räddningstjänsten, SOS Alarm, sjukvården, HSNf, Stockholms socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltning. Syftet är att utveckla de olika aktörernas förmåga att förebygga suicidförsök och suicid. En utbildning i Första hjälpen vid psykisk ohälsa har under året genomförts med 60 deltagare. SPIS-gruppen avser att fortsätta sitt arbete under 2011

Regional, nationell och internationella samverkan som gagnar det självmordspreventiva arbetet inom SLL

- Nationella styrgruppen för självmordsprevention. En samordningsgrupp för suicidpreventivt arbete i Sverige. Två möten under året
- Nordiska konsortiet för självmordsprevention. Ett samarbete mellan nationella suicidpreventiva centrubildningar i Danmark, Norge, Island och Sverige. Ett möte

under året. Kontinuerligt utbyte av forskningserfarenheter och epidemiologiska data.
Gemensam forskning

- Nordforsk. Ett nordiskt nätverk om evidens i forskning om psykisk hälsa. Nätverket har anordna workshops och forskarkurser under 2010. Nya planeras 2011
- WHO. NASP är samarbetscenter inom WHO och arbetar med frågor som rör psykisk hälsa och suicidprevention med WHO:s europeiska kontor i Köpenhamn och huvudkontor i Genève. Under året har tre dokument färdigställts:
 - Att förebygga självmord: självmord och självmordsförsök hos skolelever Guidelines for suicide prevention in schools. Översättning av NASP:s underlag till WHO:s resursmaterial för suicidprevention. KFA, in press
 - Att förebygga självmord: ett stödmaterial för kriminalvården. Preventing suicide: a resource for prison officers. Översättning av WHO:s resursmaterial för suicidprevention. KFA, in press
 - Att förebygga självmord: ett stödmaterial för arbetsplatsen Preventing suicide: a resource at work. Översättning av WHO:s resursmaterial för suicidprevention. KFA, in press

Bistå politiker och andra beslutsfattare

- NASP svarar löpande på frågor från politiker och tjänstemän inom SLL
- Representanter för NASP har under året medverkat i en arbetsgrupp inom SLL/HSNf för att utarbeta en handlingsplan för att genomföra Nollvisionen för självmord i Stockholms län. Representanter för NASP har i samband med detta också deltagit i samtal med, av SLL, anlita externkonsult
- NASP har under året medverkat i en HSN-rapport om antalet fall av personer som försökt ta sitt liv som ambulanspersonal möter i sitt arbete

Beredskap att utveckla insatser för att förebygga psykisk ohälsa och självmordshandlingar i Stockholms län med anledning av det nationella suicidpreventiva programmet

- Den övergripande visionen i regeringens proposition En förnyad hälsopolitik 2007/08:110 är att ingen bör hamna i en så utsatt situation att den enda utvägen upplevs vara självmord. Bland propositionens strategier har NASP år 2010 haft i uppdrag att arbeta följande:
 - Suicidprevention som hantering av psykologiska misstag (strategi 4)
 - Medicinska, psykologiska och psykosociala insatser (strategi 5)
 - Spridning av kunskap av evidensbaserade metoder för att minska suicid (strategi 6)
 - Kompetenshöjning av personal och andra nyckelpersoner i vård och omhändertagande av personer med suicidproblematik (strategi 7)
- Händelseanalys i samband med Lex Maria-anmälningar (strategi 4). NASP analyserar Lex Maria-utredningar gällande patienter som avlidit genom suicid medan de vårdats i psykiatri. Två grupper har fokuserats: ungdomar och långvarigt psykotiska individer.
- Modellprojektet (strategierna 5, 6 och 7) är ett samlingsnamn för flera delprojekt som syftar till att utveckla ett samlat självmordspreventivt engagemang bland verksamma i vård och social service och de boende i stadsdelarna Södermalm, Enskede-Årsta-Vantör, Farsta och Skarpnäck.

- En utbildning har genomförts år 2010. 819 medarbetare i primärvården, socialtjänsten, allmänpsykiatri och barn- och ungdomspsykiatri deltog.
- NASP medverkar i planeringen av projektet och ansvarar för utvärdering. Arbetet delfinansieras av Socialstyrelsen.
- Erfarenheterna från projektets olika verksamheter kan spridas till andra delar av landstinget och en strategi för detta bör utvecklas tillsammans med HSNf.
- Andra pågående suicidpreventiva projekt.
 - Internetmissbruk och psykisk ohälsa och suicidalitet. The internet and suicide. KFA-rapport 2010:21
 - Skolprojektet. Psykisk hälsa och självmordshandlingar – implementering av resultat. KFA-rapport 2010:3
 - SPIS-projektet (se Det suicidpreventiva nätverket, se ovan)
 - Suicidriskbedömning – ny kunskap och praktik. (Utkast till KFA-rapport föreligger)

Avvikelser

- Utbildningen Kärleken är den bästa kicken, har endast givits en gång under året på grund av för få ansökningar
- Svensk sammanfattning av The internet and suicide KFA-rapport 2010:21 har ej färdigställts, kommer 2011

Vad händer inom uppdraget 2011?

Se under Leveranser 2010.

Uppdrag 8. Hälsofrämjande hälso- och sjukvård

Kontaktpersoner: Peter Allebeck (KFA), Birger Forsberg (HSNf)

Uppdragets art och genomförande

Utvecklingen av en mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård i länet är en del av sjukhusens och primärvårdens uppdrag och fortlöpande arbete. För KI innebär uppdraget att ta fram kunskap, ge kunskapsstöd, kartlägga och analysera samt utvärdera detta arbete.

Tidplan

Görs löpande i samråd med kontaktperson på HSNf.

Leveranser 2010 per deluppdrag

Kartläggning och kunskapssammanställning (spridning)

- Enkät till sjukhusen för att i ”miniformat” följa upp den inventering som gjordes 2006/2007. Redovisades på ett seminarium om Socialstyrelsens riktlinjer 27 oktober 2010
- Kvalitetsindikatorer för hälsofrämjande hälso- och sjukvård på Stockholms sjukhus. Rapport 2009:25, publicerad i februari 2010
- Hälsofrämjande hälso- och sjukvård: Evidens och erfarenheter. Rapport 2010:2
- Motiverande samtal: För vad? Av vem? – Rapport 2010:18

- Riskbruk av alkohol – begrepp, gränsvärden, mätmetoder. Rapport i manusform, insänd till HSNf för ställningstagande
- Nationella riktlinjer för sjukdomsförebyggande insatser: Bidrag till remissvar genomfört under 2010, slutversion 2011

Utveckling av metoder

- Fortsatt arbete med indikatorer för hälsofrämjande arbete. Tonvikt på primärvård och samordning med nätverket Hälsofrämjande Hälso- och sjukvård. Arbete med folkhälsoenkäten, och frågekonstruktion när det gäller frågor om alkoholkonsumtion och cannabisanvändning
- Utveckling av olika frågemodeller, jämförelse mellan metoder

Expertstöd och support

- Stöd för implementering av nationella riktlinjer för sjukdomsförebyggande metoder.
- Expertkunskap när det gäller alkohol, prevention och policy
- Framtagande av handlingsplaner för sjukhusen
- Epidemiologisk bevakning av alkohol och narkotika

Avvikelser

Inga avvikelser uppgivna för 2010.

Vad händer inom uppdraget 2011?

- Fortsatt arbete med indikatorer, framförallt inom primärvården
- Planering för nationellt möte med nätverket, 2012
- Stöd till utvärdering av hälsokommunikatörer för nyanlända invandrare
- Stöd till implementering av nationella riktlinjer sjukdomsförebyggande arbete
- Utbildning och spridning Motiverande samtal
- Analys alkoholdata ur folkhälsoenkäten

Uppdrag 9. Epidemiologisk bevakning

Kontaktpersoner: Lars Alfredsson (KFA), Birger Forsberg (HSNf)

(OBS leveranser, avvikelser och planerade aktiviteter redovisas per deluppdrag)

Uppdragets art och genomförande

Den Epidemiologiska enhetens övergripande mål är att bidra till ökad kunskap om förekomsten av sjuklighet och hälsoförhållanden i Stockholm län, samt att göra denna kunskap lättillgänglig för politiker, administratörer, kliniker och en bredare allmänhet.

Syftet med den epidemiologiska bevakningen är att ge politiker och administratörer i landsting och kommuner underlag för beslut dels i frågor som gäller planering av folkhälsoinsatser och dels för annan samhällsplanering och vårdutveckling.

Uppdragets olika delar.

Uppdrag epidemiologisk bevakning är uppdelat i olika delområden. Under den närmsta 5-årsperioden planeras nedanstående undersökningar genomföras (varav några rapporterats 2010 och andra kommer att rapporterats 2011, etc)

- Löpande bevakning av incidens och mortalitet i hjärtinfarkt
- Löpande bevakning av överlevnad efter hjärtinfarkt
- Vård på lika villkor? Tillgänglighet av vård för hjärt-kärlsjukdom relaterat till kön, ålder, sociodemografi och födelseland
- Löpande bevakning av incidens och mortalitet i stroke (kräver utökade resurser)
- Löpande bevakning av diabetesförekomst
- Migration och sjuklighet; Förändring i sjukdoms- respektive riskfaktorpanorama under en 5-årsperiod
- Beskrivning av förekomst av epilepsi
- Beskrivning av förekomst av reumatoid artrit och dess påverkan av rökning och andra faktorer
- Projekt Hur mår Stockholm, ett informationssystem kring befolkningens hälsa som är allmänt tillgängligt. (Hur mår Stockholm uppdateras ständigt och är kontinuerligt tillgängligt via Internet)
- Hur ser sjukligheten ut i framtiden? Prognos av antal fall i olika sjukdomar med hänsyn tagen till framtida förändrad sjuklighet och förändrade demografiska förhållanden
- Organisera och koordinera SLL:s Folkhälsorapport, som planeras utkomma vart fjärde år (kräver utökade resurser)

Arbetet med delprojekten ovan är olika intensivt i olika faser. Vissa av delprojekten har rapporterats 2010, andra planeras och kommer att rapporteras 2011 emedan ytterligare andra är mer långsiktiga. Det faktum att den tilldelade budgeten för uppdraget är mindre än hälften av den ursprungligen angivna inverkar på vad, och i vilket tempo, detta arbete kan genomföras. Några av projekten kräver ytterligare finansiering för att överhuvudtaget kunna genomföras.

Leveranser 2010 samt planerat inför 2011

Nulägesbeskrivning av de olika delprojekten samt uppgift om levererade och planerade rapporter

1-2. Incidens och mortalitet i hjärtinfarkt

Analyser görs klart under 2010 för att ingå i folkhälsorapporten 2011. Avsikten är att inkludera data från folkhälsoenkät 2010. Upprepas vart 4:e år.

3. Vård på lika villkor

Analyser görs under 2010. Rapport 2011. Detta är en engångshändelse som delfinansieras av externa medel.

4. Strokebevakning

För att bevaka stroke-incidensen behövs ett nytt register. Vi har utrett hur ett sådant register skulle kunna skapas men med nuvarande resurser är det inte möjligt att bygga upp ett stroke-register.

5. Diabetesförekomst

Analyser görs klart under 2010 för att ingå i folkhälsorapporten 2011. Avsikten är att även inkludera data från folkhälsoenkät 2010 i folkhälsorapporten. Upprepas vart 4:e år.

6. Migration och sjuklighet

Ett metodarbete har publicerats under 2010. Under 2011 kommer en rapport om cancer (bl a prostata-, testis- och bröstcancer) hos utlandsfödda. För bröstcancer är även prognos inräknad då vi har samkört detaljerade klinisk data från Onkologiskt centrum i Stockholm med Hälsa- och migrationskohorten (en samkörning av 15 hälso- och demografikregister). En rapport om hjärtinfarkt hos utlandsfödda avses publiceras under 2011.

7. Epilepsi

Rapporterat 2010 i form av SLL publikation.

8. Reumatoid artrit

Rapporterat 2010 i form av artikel publicerad i internationell vetenskaplig tidskrift (Ann Rheum Dis)

9. Hur mår Stockholm

Hur mår Stockholm är ett informationssystem som varit i drift ett antal år. Via systemet kan man få information om förekomst av sjuklighet och riskfaktorer bland befolkningen i Stockholms län.

Uppdatering sker löpande och är informationen är alltid tillgänglig.

Formellt ingår Hur mår Stockholm i uppdrag 9, emedan resurserna för delprojektet vid övergången av CFF till KI kom att knytas till Institutionen för Folkhälsovetenskap. Detta var inte optimalt och har nu lösts genom att den person som främst arbetar med detta delprojekt flyttat över till IMM.

10. Prognos över framtida sjuklighet

Omfattande demografiska förändringar i Stockholm och annorstädes aktualiserar frågan om hur det framtida sjukdomspanoramat kommer att se ut. Parallellt med den demografiska utvecklingen sker en gradvis förändring av förekomsten av våra vanliga folkhälsosjukdomar. Genom att kombinera prognoser angående befolkningsutvecklingen med antaganden om olika sjukdomars framtida incidens och prevalens kommer prognoser för det framtida sjukdomspanoramat att utvecklas. En rapport har utgivits 2010 och en ytterligare planeras till 2011.

11. Organisera och koordinera SLL:s Folkhälsorapport, som planeras utkomma vart fjärde år.

Detta delprojekt kräver ytterligare resurser för att kunna genomföras. En naturlig hemvist för koordineringen av arbetet med folkhälsorapporten vore den socialepidemiologiska enheten på Institutionen för folkhälsovetenskap.

Uppdragspunkt	Aktivitet		Kommentar
	2010	2011	
Incidens och mortalitet i hjärtinfarkt	Analysarbete	Rapporteras i folkhälsorapporten	
Vård på lika villkor	Analysarbete	Rapport	
Strokebevakning			Resurser saknas
Diabetesförekomst	Analysarbete	Rapporteras i folkhälsorapporten	
Migration och sjuklighet	Analysarbete	Rapporter (hjärtkärl och cancer)	
Epilepsi	Rapport		
Reumatoid artrit	Rapport		
Hur mår Stockholm			
Prognos över framtida sjuklighet	Rapport	Rapport	
SLL:s folkhälsorapport		Rapport	Koordineras av Birger Forsberg

Rapporter i KFA serien

- Adelöw C, Ahlbom A, Tomson T. *Epilepsi i Stockholms län. Rapport 2010:8*. Karolinska Institutets folkhälsoakademi
- Modig K, Andersson T, Ahlbom A. *Sjukdomspanoramat i Stockholm – idag och i framtiden. Rapport nr 2010:25*. Karolinska Institutets Folkhälsoakademi

- Moradi T. *Översatt folkhälsoenkät ökade svarsfrekvens hos stora invandrargrupper*. <http://www.folkhalsoguiden.se/Pressmeddelande.aspx?id=3811&cid=333>

Andra rapporter (direkt kopplade till uppdraget)

- Ahlbom A, Drefahl S, Lundström H. Den åldrande befolkningen. Fortsatt ökning av meddellivslängden kontroversiell och spännande fråga. *Läkartidningen*, 2010. 107(48)
- Drefahl S, Lundström H, Modig K, Ahlbom A, The Era of Centenarians – The Mortality of Swedish Oldest-Old. Manuscript
- Källberg H, Ding B, Padyukov L, Bengtsson C, Rönnelid J, Klareskog L, Alfredsson L. Smoking is a major preventable risk factor for Rheumatoid arthritis. Estimations of risks after various exposures to cigarette smoke. *Ann Rheum Dis*, in press
- Moradi T, Sidorchuk A, Hallqvist J., Translation of questionnaire increases the response rate in immigrants: filling the language gap or feeling of inclusion? *Scand J Public Health*. 2010 Dec;38(8):889–92. Epub 2010 Jun 9
- Beiki O, Granath F, Allebeck P, Akre O, Moradi T. Subtype-specific risk of testicular tumors among immigrants and their descendants in Sweden, 1960 to 2007. *Cancer Epidemiol Biomarkers Prev*. 2010 Apr;19(4):1053–65. Epub 2010 Mar 30
- Yang D, Dzayee D, Beiki O, Alfredsson L, De Faire O, Moradi T. Trends and incidence of and mortality after First Myocardial Infarction in a Nation-wide Cohort of men and women with Diverse Socioeconomic Position and country of birth, 1987–2007. Manuscript
- Beiki O, Hall P, Ekblom A, Moradi T. Trends in Breast Cancer Incidence, Mortality and Total Mortality in a Cohort of 4.7 Million Women with Diverse Social and Ethnic Background, 1961–2007. Manuscript
- Beiki O, Adolfsson J, Moradi T. Breast cancer incidence and mortality in Stockholm County: Birth country, social position and tumor stage. Manuscript

Vad händer inom uppdraget under 2011?

Se under Leveranser 2010.

Uppdrag 10. Barn- och ungdomsepidemiologi

Kontaktpersoner: Finn Rasmussen (KFA), Carin Bokedal (HSNf)

(OBS leveranser och avvikelser redovisas per deluppdrag)

Uppdragets art och genomförande

Syften med verksamheten är att ta fram kunskap och ge kunskapsstöd om:

- Hälsoläget i familjer med barn och ungdomar i Stockholms län (trender, sociala skillnader, skillnader mellan kommuner, skolans betydelse mm)
- Matvanor, fysisk inaktivitet och förekomst av övervikt och fetma i hela befolkningen i Stockholms län (alla åldrar och sociala grupper mm)
- Evidensbaserat hälsofrämjande arbete som kan minska ohälsosamma matvanor, fysisk inaktivitet och övervikt på befolkningsnivån i Stockholms län, till exempel genom insatser inom familjen, barnhälsovården, skolan, bostadsområdet eller föreningslivet

Deluppdragen

1. Epidemiologisk bevakning av övervikt, fetma, matvanor, fysisk aktivitet samt dödlighet

Målet är följa utvecklingen över tid och därigenom skapa förutsättningar för preventiva insatser.

Leverans 2010

- Neovius K, Rasmussen F, Sundström J, Neovius M. Forecast of future premature mortality as a result of trends in obesity and smoking: nationwide cohort simulation study. Eur J Epidemiol 2010. (E-pub ahead of print.)

2. Ätbeteende, självkänsla, fysisk aktivitet, övervikt och fetma

Föräldrars fysiska aktivitet, matvanor, ätbeteende och självkänsla tros ha stor betydelse för motsvarande förhållanden hos deras barn. Kunskaper om dessa förhållanden är viktiga i det förebyggande arbetet.

Leverans 2010

- Elfhag K, Tynelius P, Rasmussen F. Self-esteem links in families with 12-year-old children and in separated spouses. J Psychol 2010; 144: 341–59
- Elfhag K, Tynelius P, Rasmussen F. Family links of eating behaviour in normal weight and overweight children International Journal of Pediatric Obesity, 2010; 5: 491–500

3. Attityder till fetma och diskriminering av människor med fetma

Tidigare studier från andra länder, främst USA, har visat att människor med fetma utsätts för stigmatiserande och ibland diskriminerande i samhället. Dessa frågor kartläggs i Stockholm och Sverige i detta deluppdrag.

Leverans 2010

- Hansson LM, Ahlström G, Rasmussen F. Stigmatiseras människor med fetma i hälso- och sjukvården? Betydelsen av kompetensutveckling och organisation. Karolinska Institutets folkhälsoakademi. Rapport 2010:28
- Hansson LM, Naslund E, Rasmussen F. Perceived discrimination among men and women with normal weight and obesity. A population-based study from Sweden. Scand J Public Health 2010; 38: 587–96
- Hansson LM, Rasmussen F. Predictors of 10-year-olds' obesity stereotypes: A population-based study. Int J Pediatr Obes 2010; 5: 25–33

4. Hälso beteende, livsstilsfaktorer, kroppsstorlek och risk för framgång eller misslyckande i skolan

Här studeras betydelsen av skolprestation, genom framgång eller misslyckande i skolan, för ungdomars hälsa och hur deras hälsa ska kunna främjas.

Leverans 2010

- En rapport Starka samband mellan levnadsvanor och skolprestationer bland 15-åringar. COMPASS – en befolkningsstudie i sydvästra Storstockholm har levererats i mars 2011

5. Sjukfrånvaro bland människor med fetma, andra kroniska sjukdomar och relaterade samhällskostnader

Risken för sjukersättning samt kortare eller längre sjukfrånvaro kartläggs bland människor med fetma och andra kroniska (t ex psykiska sjukdomar). Syftet är bland annat att potentialen i att förebygga fetma i samhället och vilka stora produktivitetförluster sjukersättning medför för samhället.

Leverans 2010

- Kark M, Neovius M, Rasmussen F. Obesity status and risk of disability pension due to psychiatric disorders. *Int J Obes* 2010; 34: 726–32
- Neovius K, Neovius M, Rasmussen F. Combined Effects of Overweight and Smoking in Late Adolescence on Subsequent Disability Pension: Nationwide Cohort Study. *Int J Obes* 2010; 34: 74–82

6. Hur påverkar kirurgisk behandling för fetma sjukvårdsutnyttjande, läkemedelskonsumtion och sjukfrånvaro?

Kirurgisk behandling för fetma är ett högaktuellt område. Medan konventionell medicinsk behandling av fetma visar osäkra resultat, finns evidens för kraftig och långvarig viktminskning efter kirurgisk behandling. Området är under stark expansion i hela Sverige. Man har kunnat ta fram resultat som visar lägre förekomst av efter operation av fetma-relaterade sjukdomar och dödlighet, men att beskriva och analysera läkemedelskonsumtion, sjukvårdsutnyttjande och sjukfrånvaro kan genomföras utan tilläggsfinansiering.

Leverans 2010

- Marsk R, Naslund E, Freedman J, Tynelius P, Rasmussen F. Bariatric surgery reduces mortality in Swedish men. *Br J Surg* 2010; 97: 877–83
- Jonas E, Freedman J, Rasmussen F, Marsk R. Incidence of postoperative gallstone disease after antiobesity surgery: population-based study from Sweden. *Surg Obes Relat Dis* 2010; 6: 54–8

Expertstöd och support

Barn- och ungdomsepidemiologiska gruppen har dessutom till uppgift att stå till förfogande och aktivt medverka i strategiskt arbete inom KFA och HSNf inom kompetensområdet.

Vad händer inom uppdraget under 2011?

- Man är en aktiv part i arbetet med att skriva 2011 års folkhälsorapport
- En fördjupningsstudie om förekomst av övervikt och fetma i Stockholms län produceras. Den kommer att komplettera 2011 års folkhälsorapport och ge en bild av utvecklingen inom kommunerna och stadsdelarna i Stockholms kommun. Skillnader mellan sociala grupper samt mellan svenska och utlandsfödda individer kommer att belysas. Förebyggande insatser kommer att diskuteras
- Kort rapport om stigmatisering i samhället av människor med fetma. Rapporten kommer att komplettera 2010 års mer omfattande rapport från vårt team inom området
- En rapport om indirekta samhällskostnader till följd av fetma. Den kommer att belysa de produktivitetsförluster som uppkommer på samhällsnivå till följd av fetma
- Hur påverkar kirurgisk behandling för fetma människors sjuklighet, sjukvårdsutnyttjande, läkemedels konsumtion och sjukfrånvaro? Inom vårt team finns kompetens att bidra inom området, men finansieringen av en ny registersamkörning som krävs för att genomföra deluppdraget måste bli föremål för diskussion

Uppdrag 11. Psykiatrisk epidemiologisk bevakning i Stockholms län

Kontaktpersoner: Christina Dalman, (KFA), Carin Bokedal (HSNf)

Uppdragets art och genomförande

Inom uppdraget följs utvecklingen av förekomsten av ohälsa och frisk-/riskfaktorer i omgivningen. För arbetet används registerdata och stora enkät/intervjuundersökningar.

Tidplan

Görs löpande i samråd med kontaktperson på HSNf.

Leveranser 2010 per deluppdrag

Kartläggning och kunskapssammanställning (spridning)

- Psykisk ohälsa hos barn och unga – data från enkäter och register. Kapitel till HSNf:s Barnrapport 2010
- Vårdbehov, vårdkonsumtionsmönster, sjukpenning och aktivitetsersättning, förskrivning av psykofarmaka bland unga med psykisk ohälsa. Rapport i manuskriptform
- Kliniska riktlinjer för utredning och behandling av schizofreni utges av Svensk psykiatrisk förening på Gothia Förlag – Två kapitel levererade
- Kartläggning av psykosjukdom i Stockholms län, förekomst, riskfaktorer, vårdkonsumtionsmönster och möjlighet till prevention. Rapport i manuskriptform
- PART-studien – Utskick av enkäter till cirka 16 000 personer, där data är under bearbetning för 2 planerade rapporter

Expertstöd och support

- Föredrag för psykiatribeställarna HSNf den 5 maj 2010 av Psykiatrisk epidemiologi: några intressanta nya resultat
- Presentation för Psykosenheten BUP den 12 maj 2010 av Psykosjukdom: förekomst och riskfaktorer
- Presentation för den politiska programberedningen 3 Folkhälsa/Psykiatri den 9 juni 2010 av Psykiatrisk epidemiologi: några intressanta nya resultat
- Presentation för psykiatribeställarna HSNf den 22 september 2010 av En beskrivning av nyttjandet av vuxenpsykiatrisk slutenvård i Stockholms län
- Presentation på Psykiatrirådet i Stockholms län den 1 oktober 2010 av Ungas psykiska ohälsa – ökar den?
- Presentation på konferens för psykiatribeställarna inom HSNf den 7 oktober 2010 av En beskrivning av vården av barn och unga med psykiska problem i Stockholms län
- Information till ledningsgruppen Psykiatri sydväst den 12 oktober 2010 om Slutenvård och andra regionala data i Sydvästra länsdelen
- Bidrag till årsrapport publicerad av Psykiatrirådet i Stockholms läns landsting
- Deltagande i workshop 13 oktober 2010 anordnad av HSNf med En beskrivning av vården av barn och unga med psykiska problem i Stockholms län

- Presentation för den politiska programberedningen 3 Folkhälsa/Psykiatri den 13 oktober 2010 av Vuxenpsykiatrisk slutenvård i Stockholms län

Avvikelser

Inga avvikelser uppgivna.

Vad händer inom uppdraget under 2011?

- Sjukdomsförlopp bland personer med depression som behandlats inom vården (med uppfyllda respektive ouppfyllda vårdbehov) jämfört med dem som ej sökt vård eller behandlats med alternativmedicinska metoder- en studie baserad på PART:s tre uppföljningar
- Konsekvenser av psykisk ohälsa i ett tioårsperspektiv- en studie baserad på PART:s tre uppföljningar
- Neuropsykiatriska tillstånd hos vuxna: Hur ser deras historik av vårdkonsumtion (slutenvård och öppenvård) ut innan diagnos? Syfte: Ge en bild av vårdtyngden för gruppen för att bedöma vikten av tidig upptäckt
- Hur kan man förklara slutenvårdsvariationer mellan områden? Antal personer inom slutenvården och medianvårdtider- hur varierar dessa mått i relation till resurser inom öppenvården och kommunen (formella nätverket-kommunicerande kärn?), tillgång till arbete, familj (informella nätverket-individnivå) och sociala faktorer i området (socialt ”kapital”)?
- Antidepressiva till barn och unga: Hur ser forskrivningsmönstren ut i länet och övriga landet? Hur stor andel av barn och unga som får antidepressiva har gjort självmordsförsök (deskriptiv studie)

Uppdrag 12. Folkhälsoenkät och folkhälsokohort

Kontaktpersoner: Cecilia Magnusson, (KFA), Birger Forsberg (HSNf)

Uppdragets art och genomförande

I uppdraget ingår två databaser: Tvärsnittsdatabaser baserade på återkommande befolkningsrepresentativa enkätundersökningar samt kohortstudier. I uppdraget ingår delmoment med planering och genomförande av enkätundersökningar, databasuppbyggnad, återkoppling till deltagarna och tillhandahållande av enkla grundtabeller.

Tidplan

Görs löpande i samråd med kontaktperson på HSNf.

Leveranser 2010 per deluppdrag

(nedan redovisas också utveckling under 2011)

Kartläggning och kunskapssammanställning (spridning)

- Datainsamling Hälsoenkät 2010 pågår under september-oktober 2010. Insamlingen omfattar 114 000 enkäter, varav 56 000 enkäter är en ny tvärsnittsundersökning och 58 000 är en uppföljning av redan rekryterade deltagare i Stockholms Folkhälsokohort.

Arbetet har under 2010 bestått av förberedelser för datainsamling vad gäller juridiska aspekter för datainsamling och bevarande av personnummernyckel, utvecklingsarbete kring enkätens frågeinstrument och innehåll, layout och korrekturläsning av enkäter och upprättande av kommunikationsplan

- Kommunikationsgruppen har genomfört en kommunikationsplan och har haft 4 möten under 2010. Under 2010 har reportage publicerats i Vårdguiden, publicering på Facebook, utskick till länets alla vårdgivare, information på KI:s intranät. Bilder har tagits fram, missivbrev och påminnelser till uppgiftslämnare utformats och pilottestats
- En specialsatsning på kommunikation gentemot personer med utländsk bakgrund har genomförts i samband med hälsokommunikatörer på Transkulturellt Centrum SLL. Informationsblad om språkstöd har tagits fram och översatts till 4 olika språk och telefonstöd på dessa språk har organiserats. Informationsmöten och utbildning av hälsokommunikatörer har genomförts vid 2 tillfällen under 2010
- Kontinuerlig uppdatering av information om enkäten på FHG

Utveckling av metoder

- En referensgrupp har skapats för att ge underlag till enkäternas utformning. Uppföljningsmöten med representanter ur referensgruppen för samarbete och utveckling av särskilda områden har genomförts vid 6 olika tillfällen under 2010
- Analysverktyget Folkhälsa Stockholm har utvecklats. För närvarande pågår arbete med vidareutveckling av analysverktyget

Utbildning

- Utbildning av telefonstöd på svenska av företaget OneContacts agenter för uppgiftslämnare har hållits 2 dagar i augusti 2010. Därefter fortlöpande kontakt med One Contacts agenter via e- post

Expertstöd och support

- Styrgruppen för uppdraget har haft 3 möten under 2010 då ansökningar om datauttag för Stockholms Folkhälsokohort har hanterats
- Möte med representanter per e- post och telefon. Möte med kommunrepresentanter i oktober 2010
- Presentation av Stockholms folkhälsoenkät på nationell konferens den 20 oktober 2010
- Möte i nationell metodgrupp för Sveriges Folkhälsoenkäter organiserade av FHI, 3 möten 2010

Avvikelser

Inga avvikelser uppgivna.

Uppdrag 13. Socialepidemiologisk bevakning

Kontaktpersoner: Karin Engström, (KFA), Birger Forsberg (HSNf)

Uppdragets art och genomförande

Uppdraget är att följa kunskapsutvecklingen på området sociala orsaker till samhällsrelaterade viktiga hälsoproblem, att beskriva de sociala skillnaderna i ohälsans fördelning i befolkningen och hur de förändras över tid samt att kartlägga och analysera förekomsten av sociala hälsorisker.

Tidplan

Görs löpande i samråd med kontaktperson på HSNf.

Leveranser 2010 per deluppdrag

Kartläggning och kunskapssammanställning

- Geografiska och sociala skillnader i ångest och depression bland ungdomar i Stockholms län. Rapport 2010:16
- Det sociala ursprungets betydelse för levnadsvanor och hälsa. En introduktion till forskningen och presentation av två empiriska studier. Rapport 2010:26
- Självskador och självmordsförsök bland 13–17 åringar i Stockholms län. Manuskript
- Kontextuellt socialt kapital och ohälsa i Stockholms län Hur kontextuella riskfaktorer i form av områdesbaserad psykosocial utsatthet påverkar individens risk att drabbas av olika former av hälsoproblem, som dödlighet, hjärt- och kärlsjuklighet, olika former av psykisk ohälsa. Kortrapport i manuskriptform
- Återkommande rapportering som belyser de sociala skillnaderna i ohälsans fördelning i befolkningen i Stockholms län och som sätter fokus på hur dessa skillnader förändras över tid, Social rapportering i siffror. Under arbete
- Tobaksvanor i Stockholms län sedan 1990-talet: samband mellan snusande och rökning samt sociala bestämningsfaktorer. En vetenskaplig artikel publicerad: Engström K, Magnusson C, Galanti MR. Socio-demographic, lifestyle and health characteristics among snus users and dual tobacco users in Stockholm County, Sweden. BMC Public Health 2010;10:619
- Ickemedicinska faktorer som i samband med ohälsa utlöser beslutet att sjukanmäla sig. En vetenskaplig artikel har publicerats: Hultin H, Hallqvist J, Alexanderson K, Johansson G, Lindholm C, Lundberg I, Möller J. Low level of adjustment latitude – a risk factor for sickness absence. Eur J Public Health 2010;20:682–8

Utveckling av metoder

- Arbete kring möjligheten att använda verktyget Mosaic i geografiska jämförelser inom länet
- Diagnosvalidering av självskadebeteende och självmordsförsök i PASTILL, BUPs register över öppen- och slutenvård i Stockholms län

Expertstöd och support

- Deltagit i referensgrupp kring utformning av SLL:s folkhälsoenkät 2010

Avvikelser

Inga avvikelser uppgivna för 2010.

Vad händer inom uppdraget 2011?

Kartläggning och kunskapssammanställning

- Det långsiktiga arbetet att bevaka de sociala skillnaderna i länet fortsätter
- Den återkommande rapporteringen som belyser de sociala skillnaderna i ohälsans fördelning i befolkningen i Stockholms län och som sätter fokus på hur dessa skillnader förändras över tid, Social rapportering i siffror, förväntas generera ett antal kortrapporter under 2011. Material: Folkhälsokohorten, Unga kohorten
- Arbetet med områdesbaserat och individuellt socialt kapital och ohälsa i Stockholms län fortgår. Material: Folkhälsokohorten
- Hur påverkan arbetssituationen såsom osäkra anställningsförhållanden och arbetslöshet olika former av hälsoproblem som dödlighet, hjärt- och kärlsjuklighet och psykisk ohälsa? Material: Folkhälsokohorten. Underlag för rapport finns
- Uppstart av ett större projekt kring sociala bestämningsfaktorer och psykisk ohälsa bland ungdomar i Stockholms län kommer att ske under året. Material: Unga kohorten
- Tobaksvanor i Stockholms län – samband mellan socialt ursprung, egen social position och debut och rökstopp. Material: Folkhälsokohorten. En vetenskaplig artikel, som bygger på resultat från den ovan nämnda rapporten: Det sociala ursprungets betydelse för levnadsvanor och hälsa. En introduktion till forskningen och presentation av två empiriska studier. Rapport 2010:26, planeras
- Ickemedicinska faktorer som i samband med ohälsa utlöser beslutet att sjukanmäla sig. Material: TUFS. En vetenskaplig artikel planeras

Utveckling av metoder

- Fortsatt arbete kring att identifiera relevanta avgränsningar för sociala miljöer och sätt att systematiskt mäta förändringar i dessa, där möjligheten att använda Mosaic och andra liknande verktyg prövas

Expertstöd och support

- Tobaksvanor i Stockholms län sedan 1990-talet: samband mellan snusande och rökning samt sociala bestämningsfaktorer. Ett seminarium och ett faktablad kring detta riktat till dem som jobbar inom landsting, kommun och vård planeras under 2011

Uppdrag 14. Uppföljning av resursanvändning och vård på lika villkor

Kontaktpersoner: Bo Burström, (KFA), Björn Kaijser (HSNf)

Uppdragets art och genomförande

I uppdraget ingår att beräkna och presentera en modell för fördelning mellan sjukvårdsområden av resurser för sjukvården i SLL, grundat på behov snarare än bara föregående års konsumtion.

Tidplan

Avstämningar under arbetets gång görs med HSNf.

Leveranser 2010 per deluppdrag

Kartläggning och kunskapssammanställning (spridning)

- Uppdraget innebär analyser av vårdkonsumtion och sociala bakgrundsfaktorer för beräkning av det prediktiva värdet av befolkningens sammansättning för resursanvändning och konsumtion av hälso- och sjukvårdsresurser, samt analyser av sociala skillnader i vårdkonsumtion (Vård på lika villkor). Arbetet följer en årlig cykel och bygger på omfattande statistiska analyser av data om befolkningens vårdkonsumtionsmönster, kostnader för sjukvårdsinsatser samt befolkningsförändringar, med viss hänsyn tagen till vårdutbud. Inför januari månad görs analyser och leverans av preliminär beräkning av resursanvändning, för jämförelse med bokslut. Tabeller levererades januari 2010 till HSNf enligt plan.

Parallellt med detta arbete görs prediktioner av geografisk fördelning av behov av hälso- och sjukvårdsresurser, mot bakgrund av tidigare års vårdkonsumtion, förändringar av kostnader i sjukvården samt befolkningssammansättning och befolkningsutveckling. Prediktioner görs för tre år framåt och sammanfattas i en internrapport till HSNf (som även publiceras på Folkhälsoguiden). Under 2010 gjordes således prediktioner för 2011–2013. Muntlig presentation av beräknat framåtsyftande index för fördelning av resurser för den kommande treårsperioden gjordes under mars–april 2010 till beställare och vissa andra grupper vid HSNf

- Under 2010 trycktes också en rapport (Sjukvård under sista levnadstiden. Sociala skillnader i vårdkontakter och vårdkostnader. Rapport 2010:1), som en fortsättning och fördjupning av tidigare vetenskapliga artiklar om sociala skillnader i vårdkonsumtion under de sista levnadsåren:
 - Hanratty B, Burström B, Walander A, Whitehead M. Inequality in the face of death? A record linkage study of public expenditure on health care for different socioeconomic groups in the last year of life. *Journal of Health Services Research and Policy*. 2007 Apr;12(2):90–4.
 - Hanratty B, Burström B, Walander A, Whitehead M. Changes in income in the years before death: a record linkage study in Stockholm county. *Journal of Epidemiology and Community Health*. 2007 May;61(5):447–8.
 - Hanratty B, Burström B, Walander A, Whitehead M. Hospital deaths in Sweden: Are individual socioeconomic factors relevant? *Journal of Pain and Symptom Management* 2007 Mar;33(3):317–23.)
- Vid ett symposium vid Läkarstämman i Göteborg 1 december 2010 gav uppdrags-ledaren på inbjudan av Socialstyrelsen en presentation: Sociala skillnader i vårdkonsumtion – möjliga mekanismer

Utveckling av metoder

- Under 2009 och 2010 har arbete bedrivits för att studera alternativa modeller för resursfördelning, utifrån olika kriterier. Arbetet har drivits av en extern konsult (Per-Åke Andersson, som medverkade till att ta fram den ursprungliga modellen för behovsindex)

tillsammans med arbetsgruppen för uppdrag 14. Då detta arbete huvudsakligen innebär statistisk modellering, med en begränsad intresserad publik, har resultaten inte publicerats i sedvanliga rapporter. Dock finns en fysisk rapport i två delar: Andersson PÅ. Development of register based allocation models for Stockholm specialist care. Februari 2010.

Part I: A decade of the unitary Stockholm model for specialist health care – comparisons and development. (54 sidor).

Part II: Development of the costly diagnosis-groups concept for Stockholm specialist care. (84 sidor)

- Detta arbete har också publicerats i en artikel i en vetenskaplig tidskrift: Andersson PÅ, Bruce D, Walander A, Viberg I. Time for a new budget allocation model for hospital care in Stockholm? Health Care Management Science 2010. DOI 10.1007/s10729-010-9140-9

Avvikelser

Inga avvikelser uppgivna för 2010.

Vad händer inom uppdraget under 2011?

- Det långsiktiga arbetet fortsätter, med samma inriktning som tidigare
- Mindre uppdrag med tillämpning av indexberäkning för specifika syften, till exempel som upphandlingsunderlag
- Inför mars 2011 kommer nytt indexförslag att presenteras till HSNf
- Bevakning av vård på lika villkor fortsätter, med specifika studier
- Ytterligare studier planeras, bland annat av fördelningseffekten av modeller med olika behovsindikatorer
- Möte kommer att hållas med avnämare vid HSNf för diskussion om deras eventuella önskemål om andra fördjupningsstudier

Uppdrag 15. Hälsoekonomi

Kontaktpersoner: Clas Rehnberg, (KFA), Michael Högberg (HSNf)

Uppdragets art och genomförande

Den hälsoekonomiska forskargruppens uppdrag är att bidra till ökad kunskap om hur resurser används inom samhället och hälso- och sjukvården för att bidra till förbättrad hälsa. Gruppen har en unik roll och kompetens inom KFA och KI med tillämpning av hälsoekonomisk teori och metod. Avsikten med uppdraget är att göra denna kunskap lättillgänglig för politiker, administratörer, kliniker och en bredare allmänhet. I uppdraget genomförs ett antal projekt som bland annat omfattar hälsoekonomiska utvärderingar av preventiva och behandlande metoder, hälsorelaterad livskvalitet, effekter av styrsystem samt sjukvårdssystemets produktivitet och effektivitet i stort. Vid sidan av effektivitetsaspekter studeras fördelningsaspekter för sjukdomsgrupper, mellan socioekonomiska grupper och geografiska områden.

Uppdraget omfattar två deluppdrag; hälsoekonomiska utvärderingar och hälsorelaterad livskvalitet samt hälso- och sjukvårdens finansiering, styrning och organisation.

Hälsoekonomiska utvärderingar och hälsorelaterad livskvalitet

Deluppdraget syftar till att kartlägga kostnadseffektiviteten av samt metodutveckling för såväl förebyggande insatser som behandlande insatser, samt att bidra till kunskapsspridning om dessa frågor inom landstinget. Expertstöd ges till det nyligen inrättade Metodrådet SLL–Gotland för HTA (Health Technology Assessment) med översikt och granskning av teknologiutvärdering av hälso- och sjukvården. I deluppdraget sker även samverkan med HSNf och landstingets utvecklingsarbete med att belysa hälsoekonomiska aspekter och HTA. Inom deluppdraget bedrivs utvecklingsarbete och uppföljning av hälsorelaterad livskvalitet och kvalitetsjusterad överlevnad (QALYs) på befolkningsnivå baserad på landstingets Folkhälsoenkät. Under 2010 har arbetet genomförts med utveckling av en barnvänlig version av EQ-5D samt medverkan i arbetet med folkhälsoenkäten med regelbundna uppföljningar och jämförelser av mätningar med EQ-5D.

Hälso- och sjukvårdens finansiering, styrning och organisation

Deluppdraget syftar till att beskriva förutsättningarna för och konsekvenserna av införandet av nya styrsystem inkluderande ersättningsmodeller och incitament, vilket innefattar analys av utvecklingen av kostnader, produktivitet, tillgänglighet och kvalitet. Under år 2010 har arbetet fokuserats på reformen Vårdval Stockholm (husläkarverksamheten) där analyser har genomförts av kostnads- och produktivitetens utvecklingen samt fördelningsaspekter i vårdkonsumtionen i samband med införandet av reformen. Jämförelser mellan produktionsenheter med olika ägarskap har gjorts, och förekomst av skillnader i kostnader och produktivitet har analyserats. Under 2010 har även frågeställningar om konsekvenser för ”vårdtunga” grupper och svårt sjuka patienter, fördelningsaspekter och så kallade ”överbältringseffekter” mellan primärvård och specialiserad sjukvård studerats. Arbetet har skett i samverkan med en referensgrupp vid HSNf för Vårdval Stockholm. Under år 2010 har även utvärdering av styrsystem och ersättningsmodeller för de vårdområden inom specialiserad somatisk vård att inletts, främst rörande kataraktkirurgi, och höftledsoperationer.

Tidplan

Uppdraget löper under flera år och preciseras i överläggningar med HSNf. Stöd för hälsoekonomiska utvärderingar, användning av EQ-5D/FHE och stöd för styrsystem sker löpande med ändrad inriktning i dialog med HSNf. Beträffande uppföljningen av Vårdval Stockholm har en plan lagts för avrapportering av de olika vårdformerna primärvården, kataraktkirurgi och höftledsplastik fram till 2013. Medverkan i Metodrådet för SLL–Gotland sker i samverkan med rådets ordförande. Vetenskapligt stöd för användning av EQ-5D sker fortlöpande, till tjänstemän och praktiskt verksamma vid kliniker. Analys av Folkhälsoenkät 2010 sker under år 2011.

Leveranser 2010

Under år 2010 har följande leveranser ägt rum:

Rapporter

- Burström K, Egmar A-C, Sun S, Eriksson M, Svartengren M. Utveckling av EQ-5D-Y – en barnvänlig version av det hälsorelaterade livskvalitetsinstrumentet EQ-5D. Stockholm: Karolinska Institutets Folkhälsoakademi, 2010. (Rapport 2010:22)
- Rehnberg C, Janlöv N, Khan J, Lundgren J. (2010). Uppföljning av husläkarsystemet inom Vårdval Stockholm – redovisning av de två första årens erfarenheter. Karolinska Institutets Folkhälsoakademi, rapport 2010:12, Stockholm

I nedanstående rapporter har gruppen medverkat med andra enheter inom KFA/SLL:

- Burström B, Hemmingsson M, Burström K, Corman D, Farah A, Gustavsson A, Jensen J, Sun S, Sundlöf P. Livsvillkor, levnadsvanor och hälsa i Stockholms län – öppna jämförelser 2010. Stockholm: Karolinska Institutets Folkhälsoakademi, 2010. (Rapport 2010:4)
- Ger batteridrivna intraossösa borrar snabbare och/eller säkrare infart i blodbanan än övriga intraossösa nålar vid akuta tillstånd hos barn och vuxna där annan intravenös infart inte kunnat etableras?, Metodrådet SLL–Gotland Health Technology Assessment (HTA)-rapport 2010:1. Projektet pågick mellan 2010-03-11 - 2010-09-06
- Minskar antalet urinvägsinfektioner vid korttidsbruk av urinkatetrar belagda med silverlegering?Metodrådet SLL–Gotland Health Technology Assessment (HTA) – rapport 2010:2. Projektet pågick mellan 2010-02-10 och 2010-09-06

Under perioden har ett antal seminarier samt utbildningstillfällen arrangerats vid HSN-förvaltningen där såväl hälsoekonomiska metoder som resultat av forskning och uppföljning har redovisats:

Seminarier/redovisningar vid HSNf:

- 20 Maj: Tillämpning av DEA-metoden i produktivitetmätningar inom hälso- och sjukvården – redovisning av metoder och resultat
- 21 maj: Öppna jämförelser folkhälsa – Hur mår invånarna i länets kommuner och stadsdelar?
- 31 Maj: Presentation av resultat Vårdval Stockholm – husläkarsystemet. SLL-politiker
- 17 Dec: Utveckling av EQ-5D-Y – en barnvänlig version av det hälsorelaterade livskvalitetsinstrumentet EQ-5D (även vid Astrid Lindgrens sjukhus Dec 16)

Utbildningsdagar i hälsoekonomi vid HSNf:

- 3 Juni: Hälsoekonomiska utvärderingar och mätning av hälsorelaterad livskvalitet
- 26 Nov: Uppföljning av fördelningsaspekter och produktivitet inom hälso- och sjukvården

Kunskaps- och analysstöd ges regelbundet till HSNf. Under år 2010 har medlemmar i den hälsoekonomiska gruppen medverkat med expertstöd och support i ett antal projekt. I samråd med HSNf erbjuds vid behov stöd till tjänstemän och politiker inom ämnesområdet. Under året har support getts till bland annat inom följande projekt:

- Resultatbaserad ersättningsmodell för vårdkedjor för ett antal sjukdomsgrupper (KOL, hjärtsvikt och depression)
- Uppföljning av ett antal hälsoekonomiska aspekter inom psykiatrisektorn inom Stockholms läns landsting
- Landstingets medverkan i Vinnvårdprojektet om läkares sjukskrivningspraxis
- Stöd för EQ-5D inkl. webbapplikationen
- Medverkan i referensgrupp kring utformning av SLL:s Folkhälsoenkät 2010
- Rådgivning om hälsoekonomiska aspekter på folkhälsoaktiviteter inom landstinget samt vid Metodrådet SLL–Gotland:

- Ger Rumsdesinfektion med evaproiserad torr dimma väteproxid lägre kontamineringsgrad än annan kemisk rengöring?
- Förenklad procedur för endometrieablation?

Publiceringar

- Burström K, Egmar A-C, Lugnér A, Eriksson M, Svartengren M. A Swedish child-friendly pilot version of the EQ-5D instrument – the development process. *European Journal of Public Health* 2010
- Burström K, Svartengren M, Egmar A-C. Testing a Swedish child-friendly pilot version of the EQ-5D instrument – initial results. *European Journal of Public Health* 2010
- Wille N, Badia X, Bonsel G, Burström K, et al. Development of the EQ-5D-Y: a child-friendly version of the EQ-5D. *Quality of Life Research* 2010,19(6):875-886
- Ravens-Sieberer U, Wille N, Badia X, Bonsel G, Burström K, et al. Feasibility, reliability and validity of the EQ-5D-Y: results from a multinational study. *Quality of Life Research* 2010,19(6):887-897
- Janlöv N. *Measuring efficiency in the Swedish health care sector*, Nationalekonomiska institutionen, Lund 2010, Doktorsavhandling

Avvikelser

Uppdraget följer i stor utsträckning överenskommen plan. Rapport om barnvänlig version av EQ-5D ett år sen. Innehållet i några seminarier ändrat (föredragning Vårdval för politiker vid HSN, barnvänlig version av EQ-5D har tillkommit, några utlovade inställda).

Vad händer i uppdraget under 2011?

Hälsoekonomiska utvärderingar och hälsorelaterad livskvalitet

- Arbetet med utvärdering av medicinsk teknologi sker löpande i metodrådet och i metodrådets arbetsutskott och fortgår under 2011–2012. Ett nytt projekt som planeras under 2011 är: Rådgivning vid hälsoekonomisk utvärdering av vårdkedjan vid neurotrauma
- Analyser av folkhälsoenkätsdata med fokus på ojämlikhet i hälsa – geografiskt och socioekonomiskt med bland annat EQ-5D som hälsomått. Analyser av förändring av hälsorelaterad livskvalitet över tid
- Nytt projekt om ett svenskt värderingssystem för hälsotillstånd mätta med EQ-5D. Framtagande och analys av populationsdata som underlag för beräkning av livskvalitetsvikter baserade på värderingar från en svensk befolkning. Projektet förväntas fortsätta under år 2012
- Ekonomisk analys av förebyggande insatser inom sjukhusvård

Hälso- och sjukvårdens finansiering, styrning och organisation

Effekter av de olika vårdvalsmodellerna analyseras efter en plan fram till år 2013.

- Årlig uppföljning av Vårdval – husläkarsystemet för 2011 och 2012 där utvecklingen av kostnadsstruktur, produktivitet, fördelningsaspekter och ägandeformer analyseras
- Uppföljning och utvärdering av vårdvalsmodell inom kataraktkirurgin avseende kostnader, volym och fördelning av vårdutnyttjande och sambandsanalys. I uppföljningen kommer data att användas för att jämföra utvecklingen inom Stockholm med övriga landsting i Sverige

- Uppföljning och utvärdering av vårdvalsmodell inom kön- och höftledsplastik avseende kostnader, volym och fördelning av vårdutnyttjande, sambandsanalys, ”undantränings effekter” och effekter på andra vårdformer samt analys av garanti om ”re-operationer”
- Analys av valfrihet och kvalitet inom olika vårdformer. I delstudien analyseras sambandet mellan medborgarnas/patienternas val och de kvalitetsindikatorer som finns inom husläkarverksamhet samt inom somatisk specialistvård
- Analys av konsekvenser av sjukhusfusionen Karolinska sjukhuset – thoraxkirurgi

Expertstöd

Kunskaps- och analysstöd ges regelbundet till HSNf. Gruppen medverkar med expertstöd inom sakområdet med relevans för landstinget. I samråd med HSNf erbjuds vid behov stöd till tjänstemän och politiker.

- Stöd till användning av det nyligen framtagna livskvalitetsinstrumentet för yngre personer, EQ-5D-Y, bland unga i olika sjukdomsgrupper
- Resultatbaserad ersättningsmodell för vårdkedjor för KOL
- Ny ersättningsmodell för Reumatoid Artrit inklusive kostnader för läkemedelsbehandling
- Uppföljning av ett antal hälsoekonomiska aspekter inom psykiatrisektorn inom Stockholms läns landsting

Leveranser

- Rapport i form av PM om svenskt värderingssystem för hälsotillstånd mätta med EQ-5D
- Medverkan i kapitel till Folkhälsorapport 2011
- Kortrapport för årlig uppföljning av Vårdval - husläkarsystemet
- Rapport om Vårdvalsreform inom kataraktkirurgi
- Två seminarier på HSNf (metodseminarium samt rapportering av delresultat om svenskt värderingssystem för hälsotillstånd)
- Seminarium om kostnadsanalyser inom hälso- och sjukvården (data och metod)
- Seminarium om förebyggande insatser inom sjukhusvården

Uppdrag 16. Levnadsvillkor och hälsa bland socialt och ekonomiskt utsatta grupper och områden

Kontaktpersoner: Bo Burström, (KFA), Carin Bokedal (HSNf)

Uppdragets art och genomförande

Arbetet avser ytterst att ge underlag till hur hälsan kan förbättras bland socialt och ekonomiskt utsatta grupper genom fortsatt bevakning av livsvillkor och hälsa i olika grupper samt utveckling av metoder för detta.

Tidplan

Avrapportering sker till HSNf.

Leveranser 2010 per deluppdrag

Kartläggning och kunskapssammanställning (spridning)

- Arbetet inom detta uppdrag innefattar bevakning av levnadsvillkor och hälsa bland socialt och ekonomiskt utsatta grupper. Arbetet samordnas delvis med andra forskningsfinansierade projekt som uppdragsledaren medverkar i eller ansvarar för, bland annat ett EU-finansierat projekt om geografiska skillnader i dödlighet i europeiska storstäder (INEQ-CITIES); the GRADIENT, ett EU-finansierat projekt för studier av policy och interventioner för att öka jämlikhet i hälsa, genom insatser i utsatta bostadsområden. Arbetet är också relaterat till två internationella projekt om hälsorelaterad utslagning från arbetsmarknaden och sociala konsekvenser av sjukdom, finansierade av Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap samt Nordiska Ministerrådet, som leds av uppdragsledaren.

Under 2010 har fokus varit på livsvillkor, levnadsvanor och hälsa bland befolkningen i socialt och ekonomiskt utsatta områden. Under hösten 2009 inleddes på uppdrag av HSNf arbete med en rapport för att följa upp och fördjupa Sveriges kommuner och landstings (SKL:s) rapport (Öppna jämförelser folkhälsa 2009) i Stockholms län. Rapporten framställdes av en grupp personer inom uppdrag 16, i samarbete med personer inom uppdrag 9, 15 och 17 och har publicerats och presenterats (Livsvillkor, levnadsvanor och hälsa i Stockholms län – öppna jämförelser. Rapport 2010:4).

Rapporten innehåller analyser av livsvillkor, levnadsvanor, hälsa, hälsorelaterad livskvalitet, förväntad livslängd, hälsopolitiskt åtgärdbar dödlighet samt bakgrundsvariabler för de 39 stadsdelarna och kommunerna i Stockholms län samt analyser för den samlade befolkningen i de 16 bostadsområden som var föremål för Storstadssatsningen.

Rapporten presenterades vid ett seminarium i Landstingshuset 21 maj 2010. Fynden har varit föremål för flera artiklar i lokalpressen våren/sommaren 2010, rapporten har cirkulerats till flera hundra personer inom och utanför SLL och presenterades också vid Fattigdomskonferensen i Rinkeby 26 oktober 2010 med anledning av EU:s år för uppmärksammande av fattigdom och social exklusion, konferensen spelades in och sändes i Kunskapskanalen, SVT. Rapporten presenterades vidare för stadsdelsförvaltningens ledning i Rinkeby-Kista 29 oktober 2010 och har lett till fortsatta diskussioner om samarbete

- Ett rapportutkast (Behov av socialmedicinsk resurs i utsatta områden) har efter synpunkter från HSNf under 2010 omarbetats med ytterligare intervjuer och inhämtande av uppgifter. En färdig rapport är nu under tryckning (Behovet av lokal samverkan kring individer med sammansatta sociala och medicinska besvär (Rapport 2010:24).

Rapporten fokuserar personer med sammansatta sociala och medicinska besvär. Med utgångspunkt i stadsdelen Rinkeby-Kista görs en situationsbeskrivning utifrån intervjuer med tjänstemän i olika verksamheter som arbetar med personer med denna typ av besvär, möjligheter och svårigheter under rådande omständigheter. Vidare görs en genomgång av utvärderade samverkansinsatser, som ansetts särskilt lyckade, riktade till grupper med sammansatta sociala och medicinska besvär i andra delar av länet. Det

tidigare utkastet har presenterats för de intervjuade tjänstemännen i Rinkeby-Kista. Den aktuella rapporten har ännu inte spridits men kommer att presenteras vid seminarier

- Under våren 2010 handleddes en masteruppsats i folkhälsovetenskap om sociala skillnader i konsekvenser av sjukdom (Social differentials in consequences of musculoskeletal disorders on labour market attachment in Stockholm County. Johanna Falk). Uppsatsen baserades på registerdata från SLL och belyste skillnader i sysselsättning respektive arbetslöshet och förtidspension mellan män och kvinnor, efter utbildningsnivå, mellan utlandsfödda/sverigefödda personer fem år efter att de vårdats ineliggande för muskuloskeletal sjukdom
- I samarbete med SKL gjordes våren 2010 en litteraturgenomgång och sammanställning av vetenskapliga studier om hur hälso- och sjukvården kan bidra till att öka jämlikhet i hälsa. Ett rapportutkast har cirkulerats till SKL (Ahrne M, Burström B. Kan hälso- och sjukvården bidra till att öka jämlikhet i hälsa? En systematisk litteraturgenomgång.). Rapporten har bäring på HSNf:s satsning på stöd till hälsofrämjande arbete vid vårdcentraler i utsatta områden i SLL
- Inom ramen för uppdrag 16 har en utvärdering av HSNf:s satsning på stöd till hälsofrämjande arbete vid vårdcentraler i utsatta områden i SLL gjorts av Ann-Sofie Bakshi. Rapporten baseras på intervjuer med personal vid de medverkande vårdcentralerna och har skickats till HSNf
- Under 2010 gjordes en ansökan om ALF-projektmedel för en uppföljande studie av dödlighet bland hemlösa personer som under 2001–2003 varit i kontakt med vårdcentralen för hemlösa (Hållpunkten). Ansökan beviljades med 400 tkr för 2011. Medlen läggs vid Samhällsmedicinska kliniken och finansierar nyblivne specialisten i socialmedicin Robert Irestig för detta arbete
- 3 vetenskapliga artiklar har publicerats under året:
Marttila A, Whitehead M, Canvin K, Burström B. Controlled and dependent: experiences of living on social assistance in Sweden. *International Journal of Social Welfare* 2010;19:142–51
Irestig R, Burström K, Wessel M, Lynöe N. How are homeless people treated in the healthcare system and other institutions? Studies of their experiences and trust. *Scandinavian Journal of Public Health* 2010;38:225–31
Marttila A, Johansson E, Whitehead M, Burström B. Living on social assistance with chronic illness: Buffering and undermining features to well-being. *BMC Public Health* 2010, 10:754

Avvikelser

Inga avvikelser uppgivna för 2010.

Vad händer inom uppdraget under 2011?

- Det långsiktiga arbetet fortsätter, med samma inriktning som tidigare
- Under våren 2011 planeras en konferens där rapporten Behovet av lokal samverkan kring individer med sammansatta sociala och medicinska besvär presenteras och diskuteras
- Diskussioner förs med stadsdelsförvaltningen i Rinkeby-Kista om fortsatta samverkansprojekt gällande hälsofrämjande och förebyggande arbete i socialt och ekonomiskt utsatta bostadsområden

- Under våren 2011 kommer en student inom mastersprogrammet i folkhälsovetenskap att handledas i att skriva en uppsats om samverkan mellan verksamheter i kommun och landsting kring barn och ungdomar i Rinkeby-Kista med neuropsykiatriska diagnoser som omhändertagits och placerats i fosterhem
- En analys och sammanställning planeras av områdesskillnader i sociala konsekvenser av sjukdom (med fokus på sjuk- och aktivitetsersättning) i Stockholms län
- Analyser har påbörjats av hälsoutvecklingen över tid i socialt och ekonomiskt utsatta bostadsområden, med utgångspunkt i data från tidigare folkhälsoenkäter (1998, 2002, 2006 samt 2010), data om vårdkonsumtion, dödlighet och specifika dödsorsaker. Jämförelser görs mellan de bostadsområden som var föremål för Storstadssatsningen och övriga områden i länet.
- Analyser görs också av dödlighet bland långvariga mottagare av ekonomiskt bistånd (socialbidrag) jämfört med övriga befolkningen
- Manuskript till vetenskaplig artikel om intervjuer med socialarbetare i utsatta områden i Stockholms län om dilemman i arbetet med långvariga socialbidragsklienter
- Analyser av fokusgruppsintervjuer om hälsa med arbetslösa ensamstående mödrar i Stockholms län. Manuskript till vetenskaplig artikel
- Manuskript till vetenskaplig artikel om hälsorelaterad livskvalitet bland hemlösa i SLL
- Arbete med uppföljande analyser av dödlighet bland hemlösa som haft kontakt med Hållpunkten 2001–2003 kommer att göras, finansierat av ALF-projektmedel

Uppdrag 17. Arbetsrelaterad psykisk ohälsa och arbetsrelaterade sjukdomar i rörelseorganen: Riskidentifiering, metodutveckling, prevention

Kontaktpersoner: Tomas Hemmingsson, Mikael Forsman from 2011 (KFA), Karin Eriksson (HSNf)

Uppdragets art och genomförande

Inom uppdraget identifieras riskfaktorer och metoder för att förebygga psykisk ohälsa, och besvär i rörelseorganen, kopplade till arbetslivet.

Tidplan

Uppdraget är löpande.

Leveranser 2010 per deluppdrag

Kartläggning och kunskapssammanställning (spridning)

- Styrningens påverkan på ekonomi, arbetsförhållanden och kvalitet i hemtjänsten. KFA rapport 2010:10
- Skapa en hälsofrämjande arbetsplats och förebygg värk i rygg och nacke-skuldror. KFA rapport 2010:19
- Hållbart kassaarbete: BAsiK – ett instrument för bedömning av arbetssätt i utgångskassa. I samarbete med Arbets- och miljömedicin i Uppsala

- Arbetslöshet och psykisk ohälsa – två kohortstudier. KFA rapport 2010:34 (under slutbearbetning)
- Samband mellan konflikter på arbetet och senare depressioner: analyser baserat på PART materialet. KFA rapport 2010:33 (under slutbearbetning)
- Styrformer och arbetsförhållanden inom vård och omsorg – en kunskapssammanställning. Rapportskrivning pågår
- Vetenskapliga artiklar:
 - Bergman P, Ahlberg G, Forsell Y, Lundberg I. Non-participation in the second wave of the PART study on mental disorders and its effects on risk estimates. *Int J Soc Psychiatry* 2010;**56**:119–132
 - Bergman P, Ahlberg G, Johansson G, Stoetzer U, Åborg C, Hallsten L, Lundberg I. Do job demands and job control affect problem-solving? *Work* (in press)
 - Bernmark E, Forsman M, Wiktorin C. Head movements during two computer work tasks assessed by accelerometry. *Appl Ergon* 2011;**42**:309–311.
 - Falkstedt D, Lundberg I, Hemmingsson T. Childhood socioeconomic position and risk of coronary heart disease in middle age: a study of 49321 male conscripts. *Eur J Public Health* (in press)
 - Grooten WJA, Äng BO. Reliability of measurements of wrist extension force obtained with a Nicholas Manual Muscle Tester (NMMT). *Physiother Theory Pract* 2010;**26**:281–287
 - Jansky I, Ahnve S, Lundberg I, Hemmingsson T. Early onset depression, anxiety and risk for subsequent cardiovascular disorders – 37 year follow up of 49321 young Swedish men. *J Am coll Cardiol* 2010;**56**:31–37
 - Lundin A, Lundberg I, Hallsten L, Ottosson J, Hemmingsson T. Unemployment and mortality – a longitudinal prospective study on selection and causation in 49 321 Swedish middle-aged men. *J Epidemiol Community Health* 2010;**64**:22–28
 - Nyman T, Mulder M, Iliadou A, Svartengren M, Wiktorin C. High heritability for concurrent low back and neck-shoulder pain – a study of twins. *Spine* (in press).
 - Skoglund-Öhman I, Kjellberg K. Factors that influence the use of safe patient transfer technique in home care service. *Int J Occup Saf Ergon* (in press)
 - Takala E-P, Pehkonen I, Forsman M, Hansson G-Å, Mathiassen SE, Neumann WP, Sjøgaard G, Veiersted KB, Westgaard RH, Winkel J. Systematic evaluation of observational methods assessing biomechanical exposures at work. *Scand J Work Environ Health* 2010;**36**:3–24
 - Westerlund H, Nyberg A, Bernin P, Hyde M, Oxenstierna G, Jäppinen P, Väänänen A, Theorell T. Managerial leadership is associated with employee stress, health, and sickness absence independently of the demand-control-support model. *Work* 2010;**37**:71–79

Utveckling av metoder

- Inom arbetsrelaterad psykisk ohälsa har ett datorbaserat analysformulär för ARIA metoden har tagits fram och sprids till användare av metoden och genom olika utbildningar
- En belastningsergonomisk databas byggs upp kontinuerligt för att validera mätresultat och kvalitetssäkra mätinstrument i samarbete med företagshälsovård och primärvård

Utbildning

- Genomförande av 8 seminarier kring vad som utmärker friska verksamheter (privata sektor) inklusive TV föreläsning som led i KI 200 år och medverkan KI Solna stad frukostseminarier

Expertstöd och support

- Kontinuerlig leverans av material till webbplatsen Folkhälsoguiden www.folkhalsoguiden.se
- Uppbyggnad av webbplatsen Metoder för företagshälsovården på <http://ki.se/phs/amm>

Avvikelser

Inga avvikelser uppgivna.

Vad händer inom uppdraget 2011?

- Inom uppdraget kommer en del resurser användas till att arbeta fram den Arbetshälsorapport som till stor del baseras på data från 2010 års folkhälsoenkät
- Ett pågående, och delvis externfinansierat, metodutvecklingsprojekt för mätning av fysisk belastning har genererat en vetenskaplig artikel under 2010 och ska generera ytterligare en artikel 2011, och sammanfattas i en svensk rapport under 2011
- Bestämnings-faktorer för arbetsrelaterad rehabilitering vid sjukskrivning undersöks i två projekt. Vetenskaplig rapportering pågår och nya anslag söks för ytterligare analyser
- Inom uppdraget kommer vi att studera samband mellan psykosociala belastningar i arbetet och ohälsa. De utfall som kommer att studeras är sjukskrivning, förtidspension, hjärtproblem, stroke samt olika nivåer av psykisk ohälsa. Ett antal vetenskapliga artiklar kommer att produceras under 2011 och sammanfattas i rapporter på svenska under 2011 och 2012
- En ökande andel i befolkningen stor utanför arbetslivet och andelen med förtidspension ökar i åldersgrupper under 60 år. Orsaker till långtidssjukskrivning och förtidspension är fortfarande till stor del oklara. Under 2011 kommer ytterligare arbete kring bestämningsfaktorer för senare långtidssjukskrivning och förtidspension att bearbetas. Vetenskaplig publicering pågår och rapportering på svenska förväntas under 2011
- Medverkan i Stockholm Stress Center som en av sju grupper
- Medverkan i FAS Kompetenscenter för företagshälsovård i samverkan med KTH

Uppdrag 18. Sjukdomar av luftföroreningar och fysikaliska faktorer i arbetsmiljö: Riskidentifiering och prevention

Kontaktpersoner: Per Gustavsson, (KFA), Karin Eriksson (HSNf)

Uppdragets art och genomförande

Verksamheten är inriktad på exponeringar för kemiska och fysikaliska faktorer i arbetsmiljön där kunskapsunderlaget är otillräckligt för att sjukdom ska kunna förebyggas. Inom det kemiska området ligger fokus på arbetsrelaterade sjukdomar i cirkulationsorganen, främst hjärtinfarkt, samt cancer och

luftvägssjukdomar. Inom det fysikaliska området är vi inriktade på att förebygga sjukdomar av vibrationsexponering samt studerar effekter av bullerexponering. Den riskidentifierande verksamheten bedrivs med stöd av rådsmedel medan uppdragsmedlen framför allt används för prevention och kunskapspridning. Resultaten sprids både lokalt och regionalt till primärvård, arbetsplatser och företagshälsovård i länet, till berörda nationella myndigheter, främst Arbetsmiljöverket samt internationellt till forskarvärlden.

Det övergripande syftet med uppdraget är att minska sjukligheten på grund av luftföroreningar och fysikaliska faktorer i arbetsmiljön inom befolkningen. Programmet bidrar till förbättrad riskidentifiering och förbättrad kunskapsöverföring till avnämarna så att resultaten kan nyttiggöras för befolkningen. Det lokala preventiva arbetet sker i samverkan med patientverksamheten vid den Samhällsmedicinska kliniken vid Karolinska Universitetssjukhuset, där en god kontaktyta till företagshälsovård och primärvård finns.

Nyttillkommen verksamhet som inte ingick i planen för 2010 har markerats med rött.

Tidplan och leveranser under 2010

Ämnesområde, projekt

Levererade produkter

Hälsorisker av avgaser, förbränningsprodukter och partiklar

Partiklar i Stockholms tunnelbana (PIST) 2005-2010

Lokal avrapportering till avmätare och två vetenskapliga publikationer
Bigert C, Alderling M, Svartengren M, Plato N, Gustavsson P. No short-term respiratory effects in particle exposed employees in the Stockholm subway. SJWEH.
Plato N, Bigert C, Larsson B-M, Alderling M, Svartengren M, Gustavsson P. Exposure to particles and nitrogen dioxide among workers in the Stockholm underground. (submitted Int J Hyg Environ Health)

Partiklar, avgaser samt insjuknande i hjärtinfarkt och lungcancer (PAHL)

1 rapport på svenska och en vetenskaplig rapport
Lewné M, Plato N, Bellander T, Alderling M, Gustavsson P. Occupational exposure to motor exhaust in Stockholm, Sweden-Different grouping strategies using variability in NO(2) to create homogenous groups. Int J Hyg Environ Health. 2010 Jul 30
Lewné M, Plato N, Alderling M, Klepczynska Nyström A, Bigert C, Gustavsson P. Exponering för motoravgaser och förbränningsprodukter i arbetslivet. Institutet för miljömedicin, 2010

Exponering för dieselavgaser och andra samverkande faktorer vid utveckling av lungcancer (SYNERGY, multicenterstudie) 2007-2011

2 vetenskapliga rapporter, 1 konferens
Olsson A, Gustavsson P, Kromhout H, et al. Diesel motor exhaust and lung cancer risk in a pooled analysis from case-control studies in Europe and Canada. Am J Respir Crit Care Med (in press)
Olsson AC, et al. Occupational exposure to polycyclic aromatic hydrocarbons and lung cancer risk: a multicenter study in Europe. Occup Environ Med 2010;67:98-103
Ann C. Olsson, Per Gustavsson, Hans Kromhout, et al. Diesel motor exhaust and lung cancer risk in a pooled analysis from studies in Europe and Canada. Poster at the Annual Meeting of the American Association for Cancer Research; 17-21 April 2010; Washington, DC, USA.

Cancer, hjärt-kärl-, och luftvägssjukdomar bland svenska skorstensfejare 2007-2011

1 vetenskaplig rapport
Jansson C, Alderling M, Hogstedt C, Gustavsson P. Mortality among Swedish chimney sweeps 1952-2006: an extended cohort study. Submitted to OEM

Utöver plan: Kockprojektet, en studie av exponering för stekos, lungcancer samt hjärtinfarkt bland svenska kockar Pågående 2010-2012

Svensk presentation av resultat:
Marie Lewné, Rasmus Bjurström, Bo Strandberg, Nils Plato, Per Gustavsson och Carolina Bigert. Luftföroreningar i restaurangkök i Stockholms län. Medicinska Riksstämman i Göteborg 2-3 december 2010.
Carolina Bigert, Ann Olsson, Per Gustavsson et al. Lungcancer risk bland kockar och annan kökspersonal - resultat från poolade analyser av fall-kontrollstudier i Europa och Kanada. Muntlig presentation på Medicinska Riksstämman i Göteborg 2-3 december 2010.
Massmedial presentation:
Carolina Bigert, Marie Lewné, Rasmus Bjurström. Matos kan orsaka lungcancer? LO-tidningen juni 2010
Carolina Bigert och Marie Lewné. Krogköket farligare än trafiken? Vlt 2010-09-21
Carolina Bigert och Marie Lewné. Kockprojektet. TV4 nyheterna (2010-12-02 klockan 19).

Stekning, kokning och forskning. Medverkande Carolina Bigert, Marie Lewné och Rasmus Bjurström. Medicinsk Vetenskap, Karolinska Institutet, nr 4 2010, s 32-34
Carolina Bigert, Marie Lewné. Här fångas stekoset. Hotelrevyn nr 12 2010.
Carolina Bigert, Marie Lewné. Det är inte matos som ger lungcancer. Restauratören 2010 (www.restauratoren.se)

Hälsorisker av andra riskfaktorer

Buller

En studie av fosterpåverkan vid bullerexponering i arbetet inleddes 2010-2012

Studien är inledd, pågår

Vibrationer

Kurser i exponeringsmätning och medicinska kontroller 2010

Kursdag för företagsläkare om vibrationer- medicinska kontroller 2010-05-21. Toomingas A m fl Vibrationsskador- ett ofta förbiset arbetsmiljöproblem, cirka 50 deltagare.

3 utbildningstillfällen för arbetsmiljöingenjörer, totalt 20 deltagare.

Massmedial presentation

Toomingas A. Vibrationsskador - ett ofta förbiset arbetsmiljöproblem. Intervju i Rapport STV1 2010-05-24.

Fibrer

Stöd till lokala aktörer i arbetsmiljöfrågor (ej patientanknutet), telefonrådgivning, Löpande

Utbildningsdag om fibrogen damm - medicinska kontroller. Carolina Bigert, Nils Plato, Per Gustavsson. Medicinska kontroller i arbetslivet - asbest, kvarts och vissa syntetiska oorganiska fibrer, utbildningsdag riktad mot företagsläkare och företagssköterskor, 26 november 2010. Cirka 35 deltagare.

Cirka 200 telefonrådgivningar/år

Uthyrning av yrkeshygieniska mätinstrument och metodstöd. Löpande

Under året 2010 har uthyrning av instrument skett vid 40 tillfällen (60 instrument). Inkomsten av uthyrning var 71 040 SEK varav inkomst för bearbetning av data var 10 800 SEK.

Nationellt stöd: Medverkan i kriteriegruppen för hygieniska gränsvärden. Löpande

4 möten under 2010 (P Gustavsson)

Vårdinformation i Storstockholm. Utveckling och underhåll av vårdprogram för Arbets- och miljömedicinska sjukdomar. Löpande

4 möten i under 2010

Kurs i yrkesbetingad cancer. 2010

Yrkes- och miljörelaterad cancer, kurs för ST-läkare, yrkes- och miljöhygieniker, epidemiologer och andra intresserade vid Arbets- och miljömedicinska kliniker i landet. 2010-03-18 - 2010-03-19. Cirka 25 deltagare. P Wiebert m fl

Utöver plan: Seminarium för SYO-konsulenter m fl

När yrkesvalet och hälsan inte passar ihop, seminarium kring medicinsk studie- och yrkesvägledning, 22 oktober 2010. A Toomingas m fl

Utöver plan: Medverkan i lärobok om Arbets- och miljömedicin

Pershagen G och Gustavsson P. Miljöbetingad cancer. I Edling C et al (red) Hälsa och Miljö - en lärobok i arbets- och miljömedicin. Studentlitteratur, 2010.

Utöver plan: Internationellt stöd

Gustavsson P (member of expert group, chair of human epidemiology group). Some non-heterocyclic polycyclic aromatic hydrocarbons and some related industrial exposures. Vol 92. IARC monographs on the evaluation of carcinogenic risk to humans. International Agency for Research on Cancer, Lyon, 2010.

Utöver plan: Debattartikel Öväntat stor omfattning av yrkesbetingad cancer inom EU

Stenius U, Gustavsson P, Högberg J. 95 000 i EU dör varje år i yrkes-relaterad cancer. Debattartikel i Dagens Nyheter 18 Januari 2010.

Utöver plan: Populärvetenskaplig artikel om allvarlig blyförgiftning av hälsokostpreparat

Sjöstrand P, Fredholm L. Mystisk förgiftning med "naturliga" orsaker. Forskning och framsteg, 2010 nr 6, sid 29.

Övriga vetenskapliga publikationer av enhetens medarbetare under 2010 finns i särskild sammanställning

Avvikelser

Planen har genomförts vad gäller utbildningar, seminarier, lokalt arbete och stöd. Viss försening i vetenskaplig rapportering föreligger inom flera projekt, där arbetet förskjutits från 2010 till 2011. Utöver plan (redovisat ovan) har vi bland annat genomfört informationsinsatser rörande kockars arbetsmiljö samt genomfört utbildning för SYO-konsulenter om yrkesval och hälsa.

Vad händer inom uppdraget 2011?

Från företagshälsovården finns önskan om förnyad utbildning rörande medicinska kontroller vid arbete med hårdplaster. Vi planerar en utbildningsdag kring detta under 2011. Likaså planeras ett seminarium för företagshälsovården i användning av personlig skyddsutrustning. Det är stor

efterfrågan på ytterligare utbildning för SYO-konsulenter och andra yrkesvägledare i lämpligt yrkesval för personer med allergier eller andra hälsobesvär. Ytterligare seminarier planeras under 2011 och vi agerar för att ämnet inkluderas i den ordinarie utbildningen. I övrigt fortsätter arbetet med kunskapsspridning kring pågående vetenskaplig verksamhet.

Uppdrag 19 och delar av uppdrag 22. Arbets- och miljörelaterade hudsjukdomar: Riskidentifiering och prevention

Kontaktpersoner: Carola Lidén (KFA), Karin Eriksson (HSNf)

Uppdragets art och genomförande

Syftet är att identifiera riskfaktorer och förebygga hudsjukdom relaterad till arbetsmiljö, fritidsmiljö och konsumentprodukter. Forskning och metodutveckling ska bedrivas med ett förebyggande perspektiv och ge underlag för riskbegränsande åtgärder. Kunskap ska spridas till aktörer på olika nivåer, så att resultaten kommer till nytta för länets befolkning.

Förekomst av handeksem, kontaktallergi och skadlig exponering studeras i befolkningen och yrkesgrupper. Våtarbete (t ex handtvätt, kontakt med livsmedel och skyddshandskar) och ämnen i konsumentprodukter och kemikalier (nickel, hårfärgämnen, konserveringsmedel, parfymämnen och plaster) är några av de viktigaste orsakerna till allergi och eksem. Metoder utvecklas för att mäta skadlig hudexponering och dess effekter. Förekomsten av allergiframkallande ämnen i produkter undersöks. Prognos och hälsorelaterad livskvalitet vid eksem studeras. Förebyggande åtgärder utvecklas och utvärderas och expertstöd ges till myndigheter och organisationer för riskbedömning och prevention.

Resultaten kan få direkt betydelse för befolkningens hälsa genom att de omsätts i förebyggande åtgärder på arbetsplatser, i lagstiftning om kemikalier och kosmetika och i europeiska standarder. Resultaten sprids till hälso- och sjukvården, landstinget, miljöförvaltningar, nationella myndigheter, EU och forskarsamhället. Vår erfarenhet genom patientverksamhet, arbete med riskidentifiering, metodutveckling och prevention har lett till att vi är engagerade som experter till olika myndigheter. Det har bidragit till att skadlig exponering och risken för allergi och eksem har påverkats gynnsamt. Vår forskning och expertroll har varit avgörande vid åtgärder för prevention av allergi mot till exempel nickel, latex och vissa ämnen i kemikalier och kosmetika i EU.

Tidplan

Uppdraget är löpande. Deluppdrag tillkommer fortlöpande inom delar av området, i vissa fall genom tidsbegränsade avtal om expertstöd.

Leveranser 2010

Kartläggning och kunskapssammanställning (spridning)

Vi har spridit information och kunskap från vårt arbete med metodutveckling, riskidentifiering och prevention av arbets- och miljörelaterade hudsjukdomar till olika målgrupper via olika kanaler.

- Metoder för att mäta hudexponering som kan användas vid utredning av patienter, i företagshälsovård och för framtida gränsvärden; resultat baserade på data i –Stockholms

regionala folkhälsoenkät och den nationella miljöhälsoenkäten; undersökning av förekomsten av allergiframkallande nickel, konserveringsmedel och parfymämnen i konsumentprodukter på marknaden i Stockholm vilket är av direkt relevans för kommunernas tillsynsarbete; översikt om handsprit, handeksem och smittskydd i vården.

- Brodin M, Anveden Berglind I, Boman A, Wrangsjö K, Meding B. Handsprit mer skonsamt än tvål och vatten. Bäst effekt för vårdpersonalens hud - och mot smittöverföring. *Läkartidningen* 2010;107:24–26
 - Anveden Berglind I, Alderling M, Meding B. Life-style factors and hand eczema. *Br J Dermatol* (in press)
 - Biesterbos J, Yazar K, Lidén C. Nickel on the Swedish market: follow-up 10 years after entry into force of the EU Nickel Directive. *Contact Dermatitis* 2010;63:333–9
 - Meding B, Alderling M, Wrangsjö K. Tobacco smoking and hand eczema – a population-based study. *Br J Dermatol* 2010;163:752–6
 - Yazar K, Johnsson S, Lind ML, Boman A, Lidén C. Preservatives and fragrances in selected consumer-available cosmetics and detergents. *Contact Dermatitis* 2010 Dec
- 9 kapitel i läroböcker på svenska och engelska samt rapporter, flera populärvetenskapliga artiklar och undervisningsvideo, presentationer vid konferenser, nätverksträffar, seminarier och kurser, samt ett stort antal intervjuer i tidningar, radio och TV som uppmärksammat våra studier om allergi mot hårfärg och nickel
 - Resultaten har kommunicerats bland annat till vården, nationella, regionala och lokala myndigheter och landstinget via olika kanaler. Riskbedömningsdokument, gränsvärden och andra åtgärder publiceras av ansvariga myndigheter
 - Våra egna kanaler tillsammans med övriga arbets- och miljömedicinska verksamheter: www.folkhalsoguiden.se och www.ki.se, e-nyhetsbrev om miljö och hälsa respektive arbetsmiljö och hälsa (totalt 18 nyhetsbrev till 3 400 prenumeranter), tidningen *Arbets och Miljömedicin* (4 000 prenumeranter), faktablad, seminarier, undervisning (uppdrag 23)

Expertstöd och support

Vi har medverkat som experter angående allergi, eksem och kemiska hälsorisker på lokal, regional, nationell och internationell nivå:

- Expert i landstingets upphandling av medicinska handskar, sjukvårdsprodukter, hygienprodukter och kemiska produkter för att minska risken för allergi och hudskador hos patienter och personal
- Informationskampanjen *Vårda händerna* i fortsatt samarbete med avdelningen för smittskydd och vårdhygien med föreläsningar för chefer och vårdpersonal, 23 tillfällen med 350 deltagare; samt landstingets hygienutbildning för vårdpersonal, 4 föreläsningar
- Publicerat webbplatsen www.jobbafrisk.se om yrkesval, astma och eksem på engelska enligt avtal med European Society of Contact Dermatitis, och uppdaterat den svenska versionen. Cirka 37 000 unika besökare på svenska sidan

- Ledamöter i Kriteriegruppen för hygieniska gränsvärden (Arbetsmiljöverket) vid framtagande av underlag för gränsvärden i arbetsmiljön. Underlag om 7 ämnen publicerades, ytterligare 3 godkändes, bland annat formaldehyd, asfaltrök och flera syror
- Ledamot i Toxikologiska rådet (Kemikalieinspektionen) samt ansvarat för nationell konferens om hudallergi den 16 december med 96 deltagare
- Expert till Läkemedelsverket angående allergirisk med ämnen i kosmetika
- Expert i Nationella substitutionsgruppen för kemikalier i varor i hälso- och sjukvården (nytt från 2010)
- Expert till Riksbanken angående nickelallergi inför beslut 2011 om sammansättningen av nya mynt. Riksbanksfullmäktige beslutar mars 2011, förslaget till beslut är att hela myntserien ska bli nickelfri
- Medverkat i Svalanmärkning (Astma- och allergiförbundet) av produkter med låg allergirisk. Cirka 50 produkter bedömdes
- Expert i EU:s vetenskapliga kommitté för konsumentssäkerhet om allergi och parfymämnen; och partner i EU-projektet Skin Allergies (DG Sanco). Slutrapporter 2011. Förväntas leda till beslut om effektivare åtgärder för att förebygga allergi och eksem av ämnen i produkter
- Medverkat i nationellt nätverk om hudexponering och föreläst vid utbildningsdag för företagshälsovård med fler
- Medverkat i kunskapsöversikt för Arbetsmiljöverket om spolvätskor vid stänk av alkaliska och sura vätskor
- Medverkat vid framtagandet av Stockholms läns folkhälsoenkät 2010 och den nationella miljöhälsoenkäten 2011 (uppdrag 21a och 21b)

Avvikelser

Följer plan.

Vad händer inom uppdraget 2011?

Arbetet med expertmedverkan på lokal, regional, nationell och internationell nivå angående allergi, eksem och kemiska hälsorisker och kunskapsspridning från forskning, riskbedömning och prevention till olika målgrupper via olika kanaler kommer att fortsätta.

Risker med kemikalier i konsumentprodukter, kemikalier och andra varor samt risker med hudexponering uppmärksammas alltmer av Kemikalieinspektionen, Arbetsmiljöverket, landstinget och kommunerna och av EU, och av företag och företagshälsovård. Vår kompetens efterfrågas därför i allt större utsträckning för medverkan i riskbedömning och beslut om förebyggande åtgärder på olika nivå, till exempel planerar EU utökade åtgärder för att förebygga allergi av kemikalier och kosmetika. Kemikalieinspektionen har fått ett regeringsuppdrag att under 2011 ta fram en handlingsplan för Giffri vardag med fokus på kemikalier i varor. Allergiframkallande ämnen som orsakar hudallergi kommer att vara ett problemområde i handlingsplanen.

Den arbets- och miljödermatologiska verksamheten bedrivs i nära samverkan mellan patientverksamhet, forskning som är finansierad av anslag och det aktuella uppdraget, vilket ger betydande synergieffekter. Till exempel upptäcks nya allergirisker genom patientverksamheten vilket initierar ny forskning som kan resultera i effektiva förebyggande åtgärder. Anslag för de kommande

åren har beviljats för studier av farlig hudexponering; allergi mot hårdplaster vid arbete med relining, mot metaller och mot hårfärger; kontaktallergi, handeksem och studie- och yrkesinriktning hos ungdomar (BAMSE-studien). Detta kommer att ge ny kunskap om risker och möjligheter att förebygga allergi och eksem. Under 2011 kommer nya resultat och allergiförebyggande metoder att kommuniceras till olika delar av landstinget, företagshälsovården, berörda myndigheter och i undervisning.

Uppdrag 20a. Miljörelaterad ohälsa: Riskidentifiering, riskskattning och prevention

Kontaktpersoner: Tom Bellander (KFA), Karin Eriksson (HSNf)

Miljörelaterad ohälsa: Riskidentifiering, riskskattning och prevention (bilaga nr 20) samt Strategiskt stöd, kunskaps- och expertstöd för hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete till landstinget och andra aktörer (delar av bilaga nr 22).

Uppdragets art och genomförande

Risikfaktorer som studeras är bland annat luftföroreningar, allergiframkallande ämnen, fysikaliska faktorer som buller och elektromagnetiska fält samt tobak (miljötabaksrök). De hälsoeffekter som studeras är bland annat lungsjukdom, hjärt-kärlsjukdom, astma och allergi samt cancer, sjukskrivning och hälsorelaterad livskvalitet. De flesta studierna baseras på den allmänna befolkningens ohälsa, men även kontrollerade studier på människa och rena exponeringsstudier förekommer. Metoder och arbetsmodeller tillämpas inom områden som identifieras genom forskning och arbetet med bland annat miljöhälsorapporter.

Ett stort forskningsprojekt är BAMSE-projektet som initierats i samarbete mellan SLL och KI. I projektet ingår cirka 4 100 barn födda 1994–1996. Databashantering, upprättande av data och en stor del av analysarbetet utgår från KFA.

Tidplan

Verksamheten är löpande. Deluppdrag tillkommer fortlöpande inom delar av området, i vissa fall genom tidsbegränsade avtal om expertstöd.

Leveranser 2010

Miljörelaterad ohälsa: Riskidentifiering, riskskattning och prevention

- Kontakterna med Region- och Trafikplanekontoret (RTK) och Landstingskontoret Miljö (LK miljö) kring hälsofrågor i samhällsplaneringen har pågått fortlöpande. Det har genomförts flera kommunbesök samt vår- och höstmöten med länsstyrelsen
- Omfattande arbete har bedrivits kring miljörelaterade hälsoriskbedömningar och regionala samhällsutveckling
- Förberedelser inför BAMSE 16-årsuppföljning har genomförts och klinik upprättats samt metoder testats
- Enkätformulär har utformats för materialinsamling i födelsekohorten BAMSE
- Uppbyggnad av databaser för datainsamling inom BAMSE
- Seminarium (2st) för skolsköterskor för återföring av data inom BAMSE

- Tillsammans med länsstyrelsen drivit Hälsoskydds nätverket i länet samt genomfört två heldagsseminarier inom ramen för Hälsoskydds nätverket
- Tillsammans med länsstyrelsen och Stockholms stad drivit Bullernätverket i länet
- Tillsammans med MKB-Centrum vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) och Folkhälsoinstitutet identifierat och beskrivit kvantitativa metoder för att analysera bestämningsfaktorerna som tillhör folkhälsopolitikens målområde 5 och 9. Arbetet kommer att sammanfattas i en rapport under 2011
- Rapport om kartläggning av befolkningens exponering för cancerframkallande ämnen har framställts
- Rapport om kartläggning av halterna av endotoxiner på olika hårt trafikerade ställen i länet
- Rapport om kartläggning av halterna av partiklar och kväveoxider på olika hårt trafikerade ställen i länet har presenterats (ESCAPE)
- Rapport om Luftföroreningar och barns luftvägshälsa (Naturvårdsverket Rapport 6353)
- Under 2010 har bland annat 8 artiklar inom miljö och hälsa i Stockholms län publicerats i vetenskapliga tidskrifter:

Luftföroreningar i utomhusluften:

- Berglind N, Ljungman P, Moller J, et al. Air Pollution Exposure-A Trigger for Myocardial Infarction? International Journal of Environmental Research and Public Health , 2010 April, 7(4): 1486–1499.

Allergiprevention hos barn:

- Böhme M, Kull I, Bergström A, et al. Parental smoking increases the risk for eczema with sensitization in 4-year-old children. J Allergy Clin Immunol. 2010 Apr;125(4):941–3
- Kull I, Melen E, Alm J et al. Breastfeeding in relation to asthma, lung function and sensitization in young school children. J Allergy Clin Immunol 2010 May;125(5):1013–9.
- Mai XM, Kull I, Wickman M, Bergström A. Antibiotic use in early life and development of allergic diseases: respiratory infection as the explanation. Clin Exp Allergy. 2010 Aug;40(8):1230–7.
- Moffatt MF, Gut IG, Demenais F, Strachan DP, et al. A large-scale, consortium-based genomewide association study of asthma. N Engl J Med. 2010 Sep 23;363(13):1211–21.
- Nydert P, Kimland E, Kull I, Lindemalm S. Over-the-counter drug use-estimations within the Swedish paediatric population. Eur J Pediatr. 2010 Oct 20.
- Saarne T, Grönlund H, Kull I, et al. Cat sensitization identified by recombinant Fel d 1 several years before symptoms--results from the BAMSE cohort. Pediatr Allergy Immunol. 2010 Mar;21(2 Pt 1):277–83.

Luftvägssjukdom hos vuxna

- Renström A, Merritt AS, Kull I, et al. Screening med spirometri kan identifiera nya fall av astma och KOL. Läkartidningen 2010 Jun 9;107(23):1541–4. Swedish.

Miljörelaterad ohälsa: Strategiskt stöd, kunskaps- och expertstöd för hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete till landstinget och andra aktörer.

- I samarbete med KSL, LST och Regionplanekontoret arrangerade enheten Regionala miljödagen med temat Vägarna till en tätare region – vilka är hållbara. Målgrupp var politiker, tjänstemän och organisationer som arbetar med samhällsbyggnads- och miljöfrågor i Stockholms län

- Offentligt spiometrievenemang vid Stockholms centralstation för att uppmärksamma allmänheten om lungsjukdomar och vikten av att göra spiometri. Det gavs även information om sambandet mellan lungsjukdom och exponering för olika miljöfaktorer som bland annat rökning
- Fortsatt medverkan i Regionalt nätverk för strategiskt folkhälsoarbete, tillsammans med Länsstyrelsen, KSL, Regionplanekontoret och HSN:s förvaltning
- Fortsatt medverkan till implementering av SLL Folkhälsopolicy och Handling för hälsa
- Spridit information om miljö och hälsa via: www.ki.se, nyhetsbrev om miljö och hälsa, tidningen Arbets- och Miljömedicin, faktablad, seminarier, undervisning. Löpande uppdaterat webbplatsen www.folkhalsoguiden.se med information om verksamheten, aktiviteter och nyheter samt publikationer som kan laddas ner. Information om aktuella frågeställningar har även spridits via massmedia
- Genomfört seminarier och medverkat på nätverksträffar riktade till kommuner och andra miljöaktörer i länet
- Samman kallat allerginätverk för personal inom öppenvården i Stockholms läns landsting
- Seminarium tillsammans med CfA om partiklar och hälsoeffekter vid Förbifart Stockholm

Avvikelser

Verksamheten har huvudsakligen bedrivits såsom angavs i plan våren 2010.

Vad händer inom uppdraget 2011?

- Det långsiktiga arbetet inom område miljö och hälsa kommer att fortsätta på lokal, regional, nationell och internationell nivå
- Ett nytt verksamhetsområde Global uppvärmning, klimatförändringar och hälsokonsekvenser inom Stockholms län kommer att etableras. En ny medarbetare med spetskompetens inom område har redan rekryterats
- Under året påbörjas ett arbete med syfte att göra det regionala samhällsstödet i miljöhälsofrågor känt på övriga KI, för att på så sätt långsiktigt öka samhällsrelevansen i forskning och utbildning inom detta område vid KI.
- Kontakterna med det nya funktionsområdet Tillväxt, miljö och regionplanering (tidigare Region- och Trafikplanekontoret (RTK) och Landstingets miljöavdelning), länsstyrelsen, KSL och regionens kommuner kring hälsofrågor i samhällsplaneringen kommer att pågå fortlöpande
- Tillsammans med länsstyrelsen driva Hälsoskydds nätverket och Bullernätverket i länet
- Medverkan i SLL:s Folkhälsorapport: Medverkan i referensgruppen; planera och genomföra seminarium Arbete, miljö och hälsa, den 12 september; skriva kapitel om Arbete, miljö och hälsa i rapporten
- Fortsatt medverkan i Regionalt nätverk för strategiskt folkhälsoarbete och – om nytt uppdrag ges – i arbete med SLL:s Folkhälsopolicy och ny handlingsplan (Handling för hälsa II)
- I samarbete med KSL, LST och Regionplanekontoret arrangerar enheten Regionala miljödagen med temat de regionala och nationella Miljömålen. Målgrupp är politiker, tjänstemän och organisationer som arbetar med samhällsbyggnads- och miljöfrågor i Stockholms län

- Under året påbörjas ett samarbete med kommunförbundet Stockholms län (KSL) med syfte att långsiktigt öka förståelsen för betydelsen av vetenskaplig evidens i det lokala preventiva arbetet
- En ny medarbetare rekryteras för att utveckla arbetet med kartläggning och analys av kortsiktiga hälsoeffekter av luftföroreningar
- BAMSE; test av metoder och kliniska undersökningar inom 16-årsuppföljningen (16-årsuppföljningen kommer att pågå under 2011–2012)
- Färdigställa rapporten Metoder för kvantitativa hälsokonsekvensbedömningar
- Rapporter ska påbörjas om samband mellan exponeringsnivåer av hästallergen i skolor, hästkontakt bland elever och avstånd till stall
- Genomföra seminarier och medverka på nätverksträffar riktade till kommuner och andra miljöaktörer i länet
- Sammankalla allerginätverk för personal inom öppenvården i Stockholms läns landsting
- Löpande sprida information om verksamheten, aktiviteter och nyheter samt publikationer via bland annat folkhälsoguiden, enhetens nyhetsbrev miljö och hälsa, tidningen arbets- och miljömedicin, massmedia, mm.

Uppdrag 20b. Miljörelaterad ohälsa: Riskidentifiering, riskskattning och prevention

Kontaktpersoner: Tom Bellander (KFA), Karin Eriksson (HSNf)

Nedanstående gäller aktivitet vid Institutionen för folkhälsovetenskap (ej IMM)

Leveranser 2010

Kartläggning och kunskapssammanställning (spridning)

- Kontinuerlig kunskapsbevakning inom området elektromagnetiska fält för att kunna utgöra kompetensresurs till landstinget inklusive patientmottagning och telefonförfrågningar
- Projektledning i forskningsstudie av radiofrekventa fält och påverkan på kognitiva funktioner och sömn
- Medverkan i prospektiv kohortstudie av mobiltelefonanvändare och hälsa (projektledare professor Anders Ahlbom, IMM)
- Europeiskt samarbete (COST) som inom närmast halvåret kommer att publicera en vetenskaplig artikel med sammanställning av fysiologiska fynd vid så kallade provokationsstudier av personer som rapporterar elkänslighet
- Årlig rapport till Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS)
- Planering av seminarium tillsammans med Socialstyrelsen och Strålsäkerhetsmyndigheten om elektromagnetiska fält och hälsa, målgrupp tjänstemän och politiker inom landsting, länsstyrelse och kommuner
- Vetenskapliga artiklar:
 - Bergh Bergh C, Torgrip R, Emenius G, Östman C. Organophosphate and phthalate esters in air and settled dust - a multilocation indoor study. *Indoor Air* 2011;21:67–76.

Engvall K, Hult M, Corner R, Lampa E, Norbäck D, Emenius G. A new multiple regression model to identify multi-family houses with a high prevalence of sick building symptoms SBS, within the healthy sustainable house study in Stockholm(3H). *Int Arch Occup Environ Health* 2010;**83**:85-94.

Hallberg J, Andersson M, Wickman M, Svartengren M. Factors in infancy and childhood related to reduced lung function in asthmatic children: a birth cohort study (BAMSE). *Pediatr Pulmonol* 2010;**45**:341-348.

Kull I, Melen E, Alm J, Hallberg J, Svartengren M, van Hage M, Pershagen G, Wickman M, Bergström A. Breast-feeding in relation to asthma, lung function, and sensitization in young school children. *J Allergy Clin Immunol* 2010;**125**:1013-10

Lowden A, Åkerstedt T, Ingre M, Wiholm C, Hillert L, Kuster N, Nilsson JP, Arnetz B. Sleep after mobile phone exposure in subjects with mobile phone-related symptoms. *Bioelectromagnetics* 2011;**32**:4-14.

Meding B, Alderling M, Wrangsjö K. Tobacco smoking and hand eczema – a population-based study. *Br J Dermatol* 2010;**163**:752-756.

Rodvall Y, Wahlgren C-F, Ullén H, Wiklund K. Factors related to being sunburnt in seven-year old children in Sweden. *Eur J Cancer* 2010;**46**:566-572

Schüz J, Elliott P, Auvinen A, Kromhout H, Poulsen AH, Johansen C, Olsen JH, Hillert L, Feychting M, Fremling K, Toledano M, Heinävaara S, Slottje P, Vermeulen R, Ahlbom A. An international prospective cohort study of mobile phone users and health (Cosmos): Design considerations and enrolment. *Cancer Epidemiol* (in press)

Sjöstrand C, Savic I, Laudon-Meyer E, Hillert L, Lodin K, Waldenlind E. Migraine and olfactory stimuli. *Curr Pain Headache Rep* 2010;**14**:244-51.

- Forskning om elöverkänslighet och andra effekter av elektromagnetiska fält. Sjunde årsrapporten från en projektgrupp som tillsatts med anledning av ett regeringsuppdrag till FAS
- Utvärdering av effekter på inomhusmiljön vid energi effektivisering. Stockholm Science City rapport
- Medverkan i 32nd Annual Meeting of the Bioelectromagnetics Society, 1 presentation

Expertstöd och support

- Medicinsk expertgrupp för katastrofmedicinsk beredskap C-stridsmedel
- Medverkan internationell utvärdering av FOI, Totalförsvarets forskningsinstitut, Ordförande Elisabeth George Director, Chemical & Biological Division of Science & Technology, Department of Homeland Security

Uppdrag 21a. Miljöhälsorapportering

Kontaktpersoner: Tom Bellander (KFA), Karin Eriksson (HSNf)

Uppdragets art och genomförande

Miljöförhållandena förändras kontinuerligt och kunskapen om hur miljön påverkar hälsan utvecklas. Därför bör sammanställningar av kunskapsläge, miljöexponering och miljörelaterad ohälsa hos befolkningen göras regelbundet. Miljöhälsorapporterna tas fram vart fjärde år. En viktig del av underlaget är data från miljöhälsoenkäterna. Med fokus på nuläget och förhållanden i hela länet utgör miljöhälsorapporterna för Stockholms län ett viktigt besluts- och planeringsunderlag för landstinget, länets kommuner, Länsstyrelsen och andra aktörer. Resultaten från miljöhälsorapporterna sprids därför kontinuerligt (t ex genom rapporter, textmaterial, seminarier) till landstingets olika

verksamheter, som hälso- och sjukvården, LSF-miljö, LSF-upphandling, Storstockholms Lokaltrafik, och Regionplanekontoret och andra avnämare inom landstinget. Resultaten från miljöhälsorapporten sprids även till aktörer utanför landstinget, vilka i länet har en nyckelroll när det gäller miljö och hälsa både lokalt, nationell och internationell, samt dessutom allmänt genom hemsidor, press och andra media.

Utveckling av enkätfrågor och rapportering sker i samarbete med forskning inom området och i samverkan med berörda avnämare. Varje enkätundersökning förbereds i en bred upplagd process under mer än ett år och med en mångfald av sakkunniga experter och andra intressenter. För Stockholms läns regionala miljöhälsorapport görs ett tilläggsurval (tilläggsurvalet har hittills bestått av mellan 10 000 till 20 000 extra personer) till Socialstyrelsens nationella urval. Genom vår egen kompetens (inom epidemiologi och statistik) byggs databaserna upp och kvalitetssäkras, sekundära variabler skapas och databaserna görs tillgängliga. Även kopplingar till tidigare års databaser från miljöhälsoenkäterna skapas. De återkommande miljöhälsoenkäter är särskilt lämpliga för att följa utvecklingen av hälsoeffekter kopplade till miljön men de bidrar också för att följa tidstrender i den miljörelaterade hälsoutvecklingen. Miljöhälsoenkäter ger också underlag för att studera skillnader mellan män och kvinnor (pojkar och flickor) i olika åldrar från olika regioner/kommuner och från olika socioekonomiska grupper med avseende på hälsoeffekter kopplade till miljön.

Tidplan

Miljöhälsorapportering är ett löpande uppdrag som genererar en miljöhälsorapport vart fjärde år. Arbetet bedrivs i stort enligt följande cykel:

2011: Enkätundersökning och analys av enkätsvaren

2012: Analys och rapportskrivning

2013: Rapportskrivning och disseminering

2014: Disseminering och enkätkonstruktion för nästa miljöhälsorapport

Fördjupade analyser utförs och rapporteras kontinuerligt. Webbplatsen www.folkhalsoguiden.se uppdateras löpande med aktuell information om miljöhälsorapporten, aktiviteter och nyheter samt publikationer som kan laddas ner.

Leveranser 2010

Spridning av resultaten från Miljöhälsorapporten, Stockholms län 2009 har pågått under 2010. Resultaten från rapporten har presenterats till landstinget och länsstyrelsen. Rapporten har också under 2010 presenterats hos varje enskild kommun i länet med fokus på resultat från kommunen och jämförelser med övriga kommuner.

Förutom kontakter med länets kommuner och länsstyrelsen om den kommande regionala miljöhälsorapporten för barn, har vi under 2010 tagit fram miljöhälsoenkäterna för de olika åldersgrupperna. Inom Stockholmsregionen kommer enkäten att rikta sig till 5 olika åldersgrupper: förutom 8-månaders barn, 4-åriga och 12-åriga barn som ingår i den nationella kartläggningen kommer även 8- och 16-åringar att ingå. Med hjälp av de nya åldersgrupperna har vi möjlighet att även följa upp en del av barn som medverkade i den tidigare miljöhälsorapporten för 8 år sedan. Barns hälsa och miljö i Stockholms län 2006, alltså barn som 2003 var 8 månader (idag 8 år), 4 år (idag 12 år) och 8 år (idag 16 år). Vi har därför skapat en ny enkät för ungdomar som är 16 år gamla. Insamlingen omfattar både en ny tvärsnittsundersökning och en uppföljning av redan rekryterade deltagare.

Avvikelser

Verksamheten har huvudsakligen bedrivits såsom angavs i plan våren 2010.

Vad händer inom uppdraget 2011?

Under våren 2011 genomförs enkätundersökningen i riket och i länet. Enkäten kommer att skickas till cirka 30 000 barn inom Stockholmsregionen. Sammanlagt, över hela Sverige, kommer det att skickas cirka 80 000 enkäter. Under hösten vinter 2011 kommer data från enkätsvaren att sammanställas och planering med rapportskrivningen att påbörjas.

Under våren 2011 kommer en ny medarbetare att rekryteras för analys av miljöhälsoenkäten.

Under året påbörjas ett arbete med syfte att göra databasen känd, tillgänglig och använd av andra forskare inom KI. På så sätt erhålls dels fördjupade analyser för användning i regionen och dels en ökad förståelse av tillämpat miljöhälsoarbete inom övriga KI.

Flera fördjupade studier med data som kommer från miljöhälsoenkäten, planeras att rapporteras under året bland annat om luftvägsbesvär och luftföroreningar samt om dricksvatten från egen brunn.

Nytt är att det är möjligt att besvara enkäten antingen via internet genom en webbenkät eller brevlades via pappersenkät.

Uppdrag 21b. Arbetshälsorapportering

Kontaktpersoner: Ola Leijon, Tomas Hemmingsson from 2011 (KFA), Karin Eriksson (HSNf)

Leveranser 2010

Kartläggning och kunskapssammanställning (spridning)

- Kontinuerlig kunskapsbevakning i området arbete och (o)hälsa för att kunna utgöra kompetensresurs till landstinget och andra arbetsmiljö- och hälsoaktörer i samhället, till exempel vid telefonförfrågningar
- Livsvillkor, levnadsvanor och hälsa i Stockholms län – öppna jämförelser 2010. KFA rapport 2010:4
- En kunskapssammanställning om Arbetsförhållanden, levnadsvanor och hälsa bland företagare (under slutbearbetning)
- Spridning av resultat från rapporten Arbetsförhållanden, levnadsvanor och hälsa inom vård och omsorg. KFA rapport 2009:24, genom artiklar, seminarier och konferenser
- E-nyhetsbrev om Arbetsmiljö & Hälsa (1800 prenumeranter). E-nyhetsbrev publiceras också på www.folkhalsoguiden.se, 11 e-nyhetsbrev
- E-nyhetsbrev om Miljö & Hälsa (1 200 prenumeranter). E-nyhetsbrev publiceras också på www.folkhalsoguiden.se, 6 e-nyhetsbrev
- Tidningen Arbets och Miljömedicin i Stockholms län producerats och skickats ut till cirka 3 000 prenumeranter. Tidning publiceras också på www.folkhalsoguiden.se och delas ut vid olika aktiviteter som Arbets- och miljömedicin anordnar, 1 nummer

Utveckling av metoder

- Deltagande i framtagning av enkätfrågor till Stockholms läns folkhälsoenkät 2010 samt till Hälsa Stockholm (Stockholm Public Health Cohort)
- Planering av analyser till Stockholms läns Arbetshälsorapport 2011

Expertstöd och support

- Kontinuerlig leverans av material till webbplatsen Folkhälsoguiden www.folkhalsoguiden.se

Vad händer inom uppdraget 2011?

- **Arbetshälsorapport 2011**
Avvikelse: på grund av. sen leverans av data om yrkeskodning kan rapport eventuellt utkomma 2012
- **Folkhälsorapport 2011**
- Arbetslösheten har ökat kraftigt under det senaste året. Effekter av den ekonomiska krisen på folkhälsan har diskuterats under året. Under 2009 har projekt kring samband mellan arbetslöshet och senare hälsa och levnadsvanor påbörjats inom ramen för uppdraget och har delvis avrapporterats under 2010. Studierna baseras på flera olika datamaterial varav ett är Stockholms läns folkhälsokohort. Projektet stöds av extern finansiering och kommer att avrapporteras ytterligare under 2011. Fördjupade analyser om kopplingen mellan arbetslöshet, och svag koppling till arbetsmarknaden, och senare ohälsa och ogynnsamma levnadsvanor planeras. I dessa studier ska särskilt beaktas den ökade risk för arbetslöshet som är kopplad till utsatta grupper såsom grupper med nedsatt hälsa
- **Arbetsvillkor i Stockholms län – öppna jämförelser 2011 (preliminär titel)**
Rapportskrivning pågår

Uppdrag 22, se uppdrag 17-20

Kontaktpersoner: Carola Lidén (KFA), Karin Eriksson (HSNf)

Uppdrag 23a. Utbildning av specialistläkare, PTP-psykologer, företagshälsovårdens personal och andra

Kontaktpersoner: Allan Toomingas (KFA), Karin Eriksson (HSNf)

Uppdragets art och genomförande

Detta dokument beskriver den utbildningsverksamhet som Institutet för Miljömedicin (IMM) bedrivit under 2010 inom ramen för KFA-uppdrag 23 samt planer inför 2011. Den bygger på de utbildningsinsatser som KFA prioriterat i sitt utbildningsuppdrag till IMM. Dessa har presenterats i HSN förvaltningens Bilaga till uppdragsavtalet mellan Stockholms läns landsting och Karolinska Folkhälsoakademin.

Det övergripande syftet är att minska arbets- och miljörelaterad ohälsa inom befolkningen genom utbildning i arbets- och miljöfrågor riktad till hälso-/sjukvårdspersonal, forskare och andra berörda inom området men också till breda grupper inom arbets- och samhällslivet.

Utbildningarna ges med en bredd som täcker stora delar av det arbets- och miljömedicinska området. De ges även med olika djup vad avser kvalifikationsnivå som sträcker sig över breda grupper inom arbets- och samhällslivet, fortbildning av yrkesverksamma och till akademisk grund-, avancerad, specialist och forskarnivå. Många av utbildningarna sker i samverkan med Stockholms läns landsting, bland annat specialistutbildningen av läkare (ST) och annan hälso-/sjukvårdspersonal. Samverkan sker även med företagshälsovården (FHV) och Föreningen Svensk Företagshälsovård samt med andra universitet och högskolor. Information om IMM:s utbildningar sprids via landstingets Folkhälsoguide och nyhetsblad, olika yrkesföreningar samt de kanaler som arrangeras av KI. Kvaliteten hos de olika kurserna utvärderas genom kursenkäter, samt via kursråd med studentrepresentanter. ST-utbildningen övervakas genom löpande handledningssamtal och arbetsmiljöenkäter. Forskarutbildningens kvalitet följs på vanligt sätt genom halvtidskontroller, betygsnämnder och sedvanlig granskning av vetenskapliga artiklar.

Tidplan

Tidplanen gäller för kalenderåret 2010.

Leveranser 2010

IMM har under 2010 genomfört drygt 50-tal olika utbildningsinsatser inom KFA-uppdraget. Se bifogad lista för detaljer.

- **Grundutbildningsnivå – Läkarprogrammet och andra program**
IMM har medverkat med föreläsningar, arbetsplatsbesök, seminarielledning, handledning och examination inom avsnittet Hälsa i samhälle och miljö (7,5 hp) på Läkarprogrammet, termin 11 vid KI (två kurser/år med vardera cirka 130 studenter), samt vid introduktionen till ämnesområdet under termin 1. IMM har även medverkat i grundutbildningen i sjukgymnast-, tandläkar-, apotekar- och barnmorskeprogrammen och annan vårdpersonal med undervisning bland annat om att förebygga belastningsskador och hudproblem
- **Avancerad nivå – Företagshälsovårdens personalgrupper m fl**
IMM har ansvarat för delkurser, handledning vid kliniskt patientarbete samt vid projektarbete vid Göteborgs- och Uppsala universitets *företagsläkarutbildningar* (22,5 hp) (läkare som har sin verksamhet i Stockholmsregionen). IMM har ansvarat för delkursen i Yrkesmedicin, arbetsfysiologi och ergonomi (15 hp) vid kursen för företagssköterskor (60 hp) och medverkat vid ergonomiutbildningen (30 hp). IMM har även medverkat vid utbildningen av Miljö- och hälsoskyddsinspektörer (60 hp) vid Stockholms universitet
- **ST-utbildning**
Utbildningen av blivande specialistläkare inom Arbets- och miljömedicin sker i form av undervisning och handledning av läkare med ST-tjänst vid SLL. Utbildningen omfattar fem år varav cirka 2,5 år på Arbets- och miljömedicinsk klinik. Under 2010 var 6 läkare under ST-utbildning varav tre under randutbildning vid Arbets- och miljödermatologiska mottagningen. ST-kurser gavs i Arbets- och miljödermatologi och Yrkes- och miljöbetingad cancer
- **Fortbildning**
IMM genomför regelbundet fortbildningskurser för sjuksköterskor vid KI/Sös inom området Omvårdnad vid allergi och annan överkänslighet (15+15 hp) samt Spirometri i

teori och praktik (3 hp). Fortbildning gavs till vårdpersonal om användning av Handskar i vården. En kurs i Medicinska kontroller i arbetslivet - Fibrosframkallande damm genomfördes främst för FHV:s personalgrupper (vilket ger företagsläkare behörighet hos Arbetsmiljöverket att utfärda Tjänstbarhetsintyg). En kurs om Vibrationsskador gavs till bland annat FHV, fackliga förtroendemän, arbetsledare. En kurs i Medicinsk yrkesvägledning genomfördes för Studie- och yrkesvägledare, skolledare och skolhälsovårdens personal. Svenska Läkaresällskapets årliga Medicinska Riksstämman har ett uttalat fortbildningsmål för hälso- och sjukvårdens personal. Medarbetare från IMM ansvarade för planeringen av den Arbets- och miljömedicinska sektionens program och medverkade med egna bidrag

- **Forskarutbildning**

Handledning gavs till två doktorander och fem på post-dok nivå. Föreläsningar gavs i olika forskarutbildningskurser, bland annat i Toxikologi och i Skin, allergy & inflammation

- **Övrig utbildning**

Ett 15-tal olika utbildningar har givits under året med målgrupper bland allmänheten eller olika yrkesgrupper. KFA-kopplade utbildningar och kurser under 2010 där personal från IMM ansvarat eller medverkat finns beskrivet i särskild sammanställning

- **Läromedel**

Läroboken Arbetslivsfysiologi (Studentlitteratur 2008) har omarbetats för utgivning på engelska (Occupational Physiology, Taylor & Francis) under ledning av medarbetare från IMM. En ny omarbetad upplaga av läroboken i Arbets- och miljömedicin (Studentlitteratur 2010) har kommit ut under medverkan från IMM. Textbook of Contact Dermatitis 5th ed, Springer utkom under året där medarbetare varit kapitelförfattare till 4 kapitel: Patch testing, Metals, Pesticides, Allergen exposure assessment. Kursmaterial har utvecklats till kommande utbildningar i exponeringsutredning av Försäkringskassans utredare av arbetsskador.

Avvikelser

Utbildningsverksamheten har huvudsakligen bedrivits såsom angavs i plan våren 2010.

Vad händer inom uppdraget inom 2011?

- **Fortsatta utbildningar**

Flertalet av de utbildningar som bedrivits under 2010 kommer att även genomföras under 2011. Det gäller de akademiska grundutbildningarna vid programmen för läkare, sjuksköterskor, sjukgymnaster, apotekare och barnmorskor.

Företagshälsovårdsutbildningarna kommer att sammanföras till en magisterutbildning med start HT 2011. En traditionell kurs i Yrkesmedicin, arbetsfysiologi och ergonomi för företagssköterskor kommer dock att genomföras såsom föregående år. Företagsläkare vid Uppsala univ. kommer att utbildas i Yrkesdermatologi. Sex ST-läkare kommer att fortsätta sin utbildning vid den Samhällsmedicinska kliniken, varav tre som randutbildning i Yrkesdermatologi. En förnyad ST-kurs kommer att ges i Yrkes- och miljöbetingad cancer, men ingen i Yrkes- och miljödermatologi

- **Nya utbildningar och kurser – beslutade**

Försäkringskassans samtliga utredare av arbetsskador skall ges fortbildning i exponeringskartläggning under 2011 och framöver. Övriga handläggare på

Försäkringskassan skall få en allmän utbildning i Arbetsmedicin och arbetsskador. En kurs om användning av personlig skyddsutrustning kommer att ges för FHV, fackliga förtroendemän, huvudskyddsombud mfl. Forskarutbildningskurs i Skin, allergy & inflammation kommer att genomföras. Postdoc handledning kommer att ges till 5 personer

- **Nya utbildningar och kurser – planerade**

Yrkeslärares kunskaper i arbetsmiljöfrågor och behov av vidareutbildning kommer att utredas och ev. utbildningar att lanseras. På liknande sätt kommer Studie- och yrkesvägledares behov av vidareutbildning i Medicinsk yrkesvägledning att belysas. Behovet av förändringar i läroplanen i grundutbildningen kan peka på behov av undervisningsinsatser från IMMs sida på lärarhögskolorna/universiteten

- Behovet av ST-tjänster i Arbets- och miljömedicin bedöms öka starkt under de kommande åren. Stora pensionsavgångar är att vänta under de 10 närmaste åren inom de Arbets- och miljömedicinska enheterna samt inom FHV. Emellertid är endast ett fåtal sådana specialister under utbildning. Möjligheterna till fler ST-block bör utredas

Uppdrag 23b. Utbildning av specialistläkare, PTP-psykologer

Kontaktpersoner: Magnus Svartengren (KFA), Karin Eriksson (HSNf)

Leveranser 2010

Utveckling av metoder

Planering av magisterprogram om arbete och hälsa som ska starta HT 2011.

Utbildning

Läkarprogrammet

- Läkarprogrammet: tema-ansvar för Hälsa i samhälle och miljö (10,5 hp)
- Läkarprogrammet: undervisning i två kurser, en VT och en HT, i kursen Hälsa i samhälle och miljö (10,5 hp) inklusive arbetsplatsbesök

Utbildning av specialistläkare

- Handledning av två ST-läkare

Utbildning av PTP-psykologer

- Klinisk handledning av en PTP-psykolog

Utbildning av företagshälsovårdens personal

- Kursansvar för utbildningen Företagshälsovård för leg. sjukgymnaster och ergonomer HT 2010–VT 2011 (30 hp)
- Undervisning i utbildningen Företagshälsovård för leg. sjukgymnaster och ergonomer HT 2010–VT 2011 (30 hp)
- Kursansvar för utbildningen Företagshälsovård för beteendevetare HT 2010–VT 2011 (15 hp)
- Undervisning i utbildningen Företagshälsovård för beteendevetare HT 2010–VT 2011 (15 hp)

- Kursansvar i utbildning för Företagshälsovård för läkare Fysikaliska exponeringsfaktorer 25–27 augusti (kursen ges av Göteborgs universitet)
- Medverkan undervisning i utbildningen Företagshälsovård för läkare vecka 30 luftvägssjukdomar (kursen ges av Göteborgs universitet)
- Undervisning i utbildningen Företagshälsovård för sjuksköterskor HT 2010–VT 2011
- Planering för nytt utbildningsprogram vid Karolinska institutet program för Arbeta och Hälsa – nod Mellansverige – i samverkan med KTH
- Deltagande i obligatorisk utbildning för ST handledare inom Stockholms läns landsting
- Deltagande i utbildning som experthandläggare för bedömning av specialistkompetens, Socialstyrelsen

Övriga utbildningar

- Audionomprogrammet: Undervisning i kursen Kvantitativ metod (4,5 hp) VT 2010
- Folkhälsovetenskapliga programmet: kursansvar för Hållbar utveckling (7,5 hp)
- Folkhälsovetenskapliga programmet: undervisning i kursen Hållbar utveckling (7,5 hp) VT 2010
- Medverkan i Folkhälsovetenskaplig utbildning för Gansu i Kina
- Verksamhetsförlagd utbildning (VFU): två studenter i praktik vid avdelningen under 10 veckor
- Psykologprogrammet: Kursansvar för Arbets- och organisationspsykologi 2 (15 hp) VT 2010
- Psykologprogrammet: undervisning i kursen Arbets- och organisationspsykologi 2 (15 hp) VT 2010
- Psykologprogrammet: undervisning i kursen Arbets- och organisationspsykologi 1 (15 hp) HT 2010
- Arbetsmedicin/arbets-skador: undervisning under en hel kursdag för kurs VT 2009– VT 2010 (uppdragsutbildning för handläggare vid Försäkringskassan som ges av Göteborgs universitet)

Övrig utbildning

- Utbildningsdagar svensk förening för allergologi
- Utbildning lungfunktionsdiagnostik för allmänmedicin cirka 10 tillfällen under 2010
- Seminarier Serie Arbeta och hälsa, 8 halv- till heldagsseminarier

Expertstöd och support

- Uppbyggnad av webbplatsen Metoder för företagshälsovården på <http://ki.se/phs/amm>

Vad händer inom uppdraget 2011?

- Planering och marknadsföring av seminarier 2011
- Planering av och start för magisterprogram om arbete och hälsa HT 2011
- Kompetenscenter för företagshälsovård, Nätverk med stöd från FAS etableras

Uppdrag 24. Levnadsmiljöns betydelse för skaderisker bland barn (kunskap om områdesbaserad fördelning, exponering och mekanismer)

Kontaktpersoner: Lucie Laflamme, Petra Sundlöf (KFA), Karin Eriksson (HSNf)

Uppdragets art och genomförande

Arbetet syftar till att belysa levnadsmiljöns betydelse för skaderisker bland invånare i olika delar av Stockholms län. En kartläggning av skadors fördelning i befolkningen görs med utgångspunkt från slutenvårdsdata samt geografisk information om individerna vid skadetillfället i form av bostadskommun och sociodemografisk bostadsområdestyp. Särskilt intresse ägnas åt skador som inträffat bland barn (0–19 år) samt bland äldre (individer 65 år och äldre).

Som utgångspunkt används data rörande skador och skadeorsaker som inhämtats från Stockholms läns landstings VAL-databas. Datamaterialet omfattar samtliga skador som inträffat i Stockholms län perioden 2005–2009 som resulterat i inläggning på sjukhus, och som registrerats och klassificerats efter huvuddiagnos och skadeorsak (Socialstyrelsen 1997). Vid sidan av information om diagnos och skadeorsak, innefattar materialet även andra uppgifter om de individer som vårdats för skador inom slutenvården som exempelvis kön, ålder och vårdtid. Här finns även geografisk information om individen vid skadetillfället, som till exempel bostadskommun.

Till materialet har även den sociodemografiska områdesindelningen Mosaic kopplats – en områdesindelning som klassificerar och grupperar bostadsområden efter geografiska, socioekonomiska och demografiska förhållanden.

Tidplan

Uppdraget var begränsat till år 2010.

Leveranser 2010

1. Ett kapitel om skador bland barn (underlag till rapporten Barns och ungdomars hälsa 2010 – en uppföljning av hälso- och sjukvårdens insatser). Utöver data om fördelningen av barns skador i länet inkluderar kapitlet även bakgrundsinformation om bland annat varför barn skadar sig samt en diskussion och tänkbara preventiva åtgärder.
2. En rapport över skadefördelningen i Stockholms län. (Rapportens titel: Skadors sociodemografiska fördelning i Stockholms län. En kartläggning med utgångspunkt från områdesindelningssystemet Mosaic). Rapporten är klar men inte publicerat än.

Avvikelser

Samtliga skador i materialet har analyserats med avseende på art, omfattning och skadeorsak i enlighet med uppdragsbeskrivningen. Enligt denna skulle särskilt utrymme även ges skador som inträffat bland barn samt bland äldre. Arbetet har dock kommit att fokusera på skador som inträffat bland barn samt författande av omfattande underlag till rapporten Barns och ungdomars hälsa 2010 i betydligt större utsträckning än förväntat.

Uppdrag 25. Utredning av geografiska områdesindelningssystemens användbarhet i samband med kartläggningar och studier av folkhälsa

Kontaktpersoner: Tomas Hemmingsson, Petra Sundlöf (KFA), Göran Lord/Carin Bokedal (HSNf)

Uppdragets art och genomförande

Den övergripande målsättningen är att finna ett lämpligt geografiskt instrument baserat på sociala faktorer, som kan användas som utgångspunkt vid såväl kartläggningar och forskning kring folkhälsoförhållanden som i samband med praktiskt folkhälsoarbete, och som kan bidra till ökad förståelse för hälsoskillnader bland befolkningen i Stockholms län.

Syftet med uppdraget var att utreda huruvida geografiska områdesindelningar – och då i första hand den sociodemografiska områdesindelningen Mosaic – utgör ett lämpligt instrument att använda i samband med kartläggningar av folkhälsan i Stockholms län.

Detta skall ske genom att kombinera den anpassade områdesindelning av Stockholm som skapats i den så kallade Mosaic-databasen med de uppgifter om hälsa och levnadsvanor som insamlats i Stockholms läns folkhälsoenkäter.

Inom uppdraget studeras hur utfallen med avseende på hälsa, levnadsvanor och sociala faktorer så som de rapporterats i folkhälsoenkäterna, fördelar sig inom och mellan olika Mosaic-områden.

Tidplan

Uppdraget var begränsat till år 2010.

Leveranser 2010

En rapport av fördelningen av hälsa och levnadsvanor, så som de rapporterats i Stockholms läns folkhälsoenkäter, inom Mosaic-områden i Stockholms län. (Rapportens titel: Levnadsvanors i Stockholms län. En studie av sociodemografisk fördelning). Rapporten är under färdigställande.

Avvikelser

Inom uppdragsbeskrivningen utlovades en validering av det geografiska indelningssystemet Mosaic. Detta skulle ske genom att även andra geografiska indelningssystem användes i kartläggningen av den geografiska fördelningen av hälsa och levnadsvanor. Denna del av projektet var inte möjligt att genomföra under givna resurs- och tidsramar.

På uppdrag av
Stockholms läns landsting

**Karolinska
Institutet**

Utvecklingsavdelningen
Strategiska enheten

PM
2011-02-24

Handläggare Carin Bokedal (Utvecklingsavdelningen) och Ulrika Borgelin Stoltz
(Kommunikationsavdelningen)

Telefon 08-123 131 82 (Carin) 08-123 132 99 (Ulrika)
E-post carin.bokedal@sll.se, ulrika.m.borgelin-stoltz@sll.se

Utgivna rapporter KFA 2010

2010:31 Självmord i Europa och världen

Den allmänna trenden i EU är att självmordstalen sjunker, speciellt bland länder med hög självmordsincidens.

Författare: Birgitta Floderus, Guo-Xin Jiang och Danuta Wasserman

2010:30 Självmord i Sverige och Stockholms län 1980-2008

I rapporten presenteras antalet självmord i Stockholms län och Sverige mellan åren 1980-2008 för män och kvinnor och olika åldersgrupper.

Författare: Guo-Xin Jiang, Birgitta Floderus och Danuta Wasserman

2010:29 Självmordsförsök i Stockholms län och Sverige 1987-2008

I denna rapport presenteras självmordsförsök i Stockholms län och Sverige för åren 1987-2008 för män och kvinnor och olika åldersgrupper.

Författare: Guo-Xin Jiang, Birgitta Floderus och Danuta Wasserman

2010:28 Stigmatiseras människor med fetma i hälso- och sjukvården?

Betydelsen av kompetensutveckling och organisation.

Författare: Lena M Hansson, Gerd Ahlström och Finn Rasmussen

2010:27 Föreställningar om hälsa och ohälsa

En explorativ studie bland unga, medelålders och äldre boende i Stockholms län

Författare: Pia Åsbring och Jacek Hochwälder

2010:26 Det sociala ursprungets betydelse för levnadsvanor och hälsa

Det sociala ursprungets bidrar till människors betéenden och därför till hälsan på lång sikt.

Författare: Karin Engström m fl

2010:25 Sjukdomspanoramat i Stockholm – i dag och i framtiden

Dödlighet och sjuklighet projiceras fram till 20150.

Författare: Karin Modig, Anders Ahlbom och Tomas Andersson

PM
2011-02-24

2010:24 Behovet av lokal samverkan kring individer med sammansatta sociala och medicinska besvär

Rapporten belyser samverkan mellan framför allt kommun och landsting ur det lokala perspektivet.

Författare: Bo Burström, Anja Schultz, Malin Ahrne, Sara Fritzell, Robert Ihrestig och Annelie Marttila

2010:23 Alkoholvanor bland besökare på ungdoms- och Sesammottagningar i Stockholms län

I den här rapporten redovisas resultaten för de enkäter som besvarades av besökarna under nationella uppmärksamhetsveckan.

Författare: Kerstin Damström Thakker, Annelie Alexander, Lise-lott Sahlberg och Marta Hansson Bocangel

2010:22 Utveckling av EQ-5D-Y

Den här rapporten beskriver processen kring utvecklingen av EQ-5D-Y (Youth), en barnvänlig version av det hälsorelaterade livskvalitetsinstrumentet EQ-5D.

Författare: Kristina Burström, Ann-Charlotte Egmar, Sun sun, Margareta Eriksson och Magnus Svartengren

2010:21 The Internet and Suicidality

Författaren beskriver hur Internet kan ha en paradoxal inverkan när det gäller självmordsbeteende och självmordsprevention - hur Internet antingen kan öka riskbeteenden eller främja hälsosamma beteenden.

Författare: Tony Durkee

2010:20 De egna alkoholvanornas värde

År 2003 var det år under 2000-talet då alkoholkonsumtionen var som högst i Stockholms län. Då genomfördes en enkätundersökning i ett urval av befolkningen i åldrarna 18-70 år.

Författare: Kerstin Damström Thakker, Björn Trolldal, Johan Svensson och Sveinbjörn Kristjanson

2010:19 Skapa en hälsofrämjande arbetsplats och förebygg värk i rygg och nacke-skuldror

En kunskapsbas om förekomst och orsaker till besvär med rygg och nacke-skuldror.

Författare: Ola Leijon, Wim Groooten, Theresia Nyman och Ahmed Farah

2010:18 Motiverande samtal: För vad? Av vem?

I den här rapporten beskrivs vad metoden innebär och hur den kan användas.

Författare: Lena Nederfeldt och Sanna Fredin

PM
2011-02-24

2010:17 Friska barn - en metod för hälsofrämjande mat- och rörelsevanor i förskolan

I slutrapporten för projektet Friska barn beskrivs uppnådda effekter, vunna erfarenheter samt slutlig utveckling av metoden och arbetsmaterialet.
Författare: Maria Wikland, Andrea Friedl, Ulla Wihlman och Gunilla Wilsby

2010:16 Geografiska och sociala skillnader i ångest och depression bland ungdomar i Stockholms län

Rapporten beskriver den geografiska fördelningen samt sociala skillnader beträffande förekomst och sannolikheten att få en ångest- och/eller depressionsdiagnos bland 13 till 17-åringar i Stockholms län.
Författare: Therese Wirback, Gunilla Björklund, Simon Lind och Karin Engström

2010:15 I väntan på Love

En processutvärdering av ett kommunsamarbete mellan tio grundskolor i Sigtuna kommun och Circonova.
Författare: Tuula Ainetdin, Birgitta Greitz, Beta Jablonska, Nils Larsson och Hanna Wallin

2010:14 Motiverande samtal med ungdomar

Här beskrivs motiverande samtal (MI) som metod och hur den kan användas i möten med ungdomar.
Författare: Livia Ortiz

2010:13 SOTIS - Samtal Om Tobak I Skolan

SOTIS (Samtal Om Tobak I Skolan) samtalsmodell är en nyutvecklad mall för att underlätta samtal om tobak med elever i högstadiet.
Författare: Rosaria Galanti

2010:12 Uppföljning av husläkarsystemet inom vårdval Stockholm

Rapporten redovisar analyser av kostnads- och produktivitetsutvecklingen, fördelningen av vårdutnyttjandet samt fördelningen av ägandeformer och geografisk etablering av husläkarverksamheten.
Författare: Clas Rehnberg, Nils Janlöv, Jahangir Kahn, Jonatan Lundgren

2010:11 Nyblivna pappors syn på information och stöd från BVC

Barnhälsovårdsenheten Nord i Stockholms läns landsting har tagit initiativ till en fokusgruppsundersökning med nyblivna pappor.
Författare: Annelie Alexander

PM
2011-02-24

2010:10 Styrningens påverkan på ekonomi, arbetsförhållanden och kvalitet i hemtjänsten

I rapporten kartläggs hur olika styrsystem i hemtjänsten påverkar arbetsförhållanden, ekonomi och kvalitet.

Författare: Ingela Målqvist

2010:9 Österåkersprojektet - en deltagarstyrd intervention för goda matvanor och fysisk aktivitet i skolan

I den första delrapporten beskrivs hur alla skolorna nu halvvägs in i projektet driver sina egna projekt, målsättningar och tidsplaner.

Författare: Filippa von Hartman, Anna-Karin Jälminger och Liselotte Schäfer Elinder

2010:8 Epilepsi i Stockholms län

Rapporten redogör för nyinsjuknande i epileptiska anfall och epilepsi i norra Stockholms län under åren 2001 till 2004.

Författare: Cecilia Anderlov, Anders Ahlbom och Torbjörn Tomson

2010:7 Alkohol och narkotikarelaterad vårdkonsumtion och dödlighet i olika åldersgrupper i Stockholms län 1998-2008

Alkohol- och narkotikautvecklingen i Stockholms län under perioden 1998-2008 har sammanfattats i två rapporter.

Författare: Kozma Ahacic och Kerstin Damström Thakker

2010:6 Alkohol- och narkotikautvecklingen i Stockholms län 1998-2008

Alkohol- och narkotikautvecklingen i Stockholms län under perioden 1998-2008 har sammanfattats i två rapporter.

Författare: Kozma Ahacic, Peter Allebeck, Johan Svensson, Barbro Engdahl, Kerstin Damström Thakker

2010:5 Högstadiееlevs föräldra- och kamratrelationer: samband med hälsa och levnadsvanor

I den här studien visas att relationen mellan barnet och dess föräldrar även kopplas till levnadsvanor, fysisk hälsa, mobbning och skoltrivsel.

Författare: Nelleke Heinemans och Lene Lindberg

2010:4 Livsvillkor, levnadsvanor och hälsa i Stockholms län - öppna jämförelser 2010

Det finns betydande skillnader när det gäller livsvillkor, levnadsvanor och hälsa mellan boende i olika kommuner och stadsdelar i Stockholm.

Författare: Bo Burström, Tomas Hemmingsson, Kristina Burström, Diana Corman, Ahmed Farah, Annika Gustavsson, Janne Jensen, Sun Sun, Petra Sundlöf.

PM
2011-02-24

2010:3 Skolprojektet Psykisk ohälsa och självmordshandlingar - implementering av resultat från projektet.

Skolprojektet påbörjades 2005 med syftet att söka efter samband mellan skolk och psykisk ohälsa.

Författare: Brita Alin Åkerman och Helena Björk

2010:2 Hälsöfrämjande hälso- och sjukvård - evidens och erfarenheter

Sammanställning av seminarium den 12 oktober 2009.

Författare: Lena Nederfeldt och Peter Allebeck

2010:1 Sjukvård under sista levnadstiden: Sociala skillnader i vårdkontakter och vårdkostnader

En studie av sociala skillnader som visar på en del frågetecken om vårdens likvärdighet och en vård på lika villkor.

Författare: Anders Wallander